

**Miként lehet szép női kebelt elérni.**

A kebel szépsége a női hájak egyik legelőkelőbbje, melynek adományozásában a természet nem mutatja magát pazarlónak. Ennek ellenére a hölgyek szívesen fogják tudomásul venni, hogy létezik egy oly teljesen ártatlan szer, melylyel a természet szelíd módon kényszeríthető, hogy ebben a tekintetben kevésbé fukar legyen. Ez szer, mely a finom párisi hölgyvilághoz már ismeretes, a **Ratié-féle PÍLULES ORIENTALES** használatát áll, mely pillulák a leghíresebb párisi orvosok által jóknak vannak elismerve és tényleg ama tulajdonsággal bírnak, hogy a női kebelt fejleszti és újra helyrehozzák, a szöveteket erősítik, a vállak csontudorodásait elsimítják és a kebel idomának egyáltalánban diszkrét természetűt kölcsönöznek. Hatása abban áll, hogy a tápláléknek plasztikai anyagokká való alakulását elősegíti, mely utóbbiak a melltájon megállapodnak. Az egyik, mely utóbbiak a melltájon megállapodnak. Az egyik, mely utóbbiak a melltájon megállapodnak.

**J. RATIE, Pharmacia, 5. Passage Verdau, Paris.** Raktár Ausztra-Magyarországra: Budapest, **Török József** gyógyszer. Király-u. 12.

**Császárfürdő**  
BUDAPESTEN 9976  
téli és nyári gyógyhely.

Elsőrangú. E kénesvízi gyógyfürdő, páratlan gőzfürdővel és legmodernebb iszapfürdővel pompás ásványvíz uszodákkal, hó- és kádfürdővel. Prospektus ingyen bérmentve.

**KWIZDA FLUID**  
Kigyó-jel  
TOURISTA-FLUID

Általán elismert diétetikus szer (a diétetikusok és idegek erősítőjévé).  
Erdősítés és erőnyújtás céljából eredményesen használják az összes úrúri körök párosák és lovagok nagyobb tisztségekénél.  
1 ÜVEG ÁRA 2 KORONA, 1/2 ÜVEG ÁRA 1 KORONA 20 FILLER.  
Valódi csak, fenti védjegyvel. Kapható az összes gyógyszerüzletben.  
KREISAPOTHEKE KORNEUBURG BECS mellet.

Magyarországi főraktár: **Török József** gyógyszer-tára, Király-utca 12 és Andrássy-ut 26.

**MOSQUITOL.**

Csinos és ezélszerű bádogdobozban van és zsebben hordható. A legelső gyógyszerárban és jobb gyógyszerkereskedésben és illatszerekben is kapható 60 fillérért.  
Főraktár: **Török József** gyógyszer-tára, Budapest, Király-u. 12 és Andrássy-ut 26.

**+ Soványság +**

Sépg telt testidomok a mi keleti arporunktól, 1900. évi párisi aranydíjmal kitüntetve 6-8 év alatt már 30 fontnyi grammozást eredményez. Orvosi rend. szerinti. Szigorú beosztás. Nem szédülés. Számos közönségtől. Ára kartononként 2 kor. 50 fill. Postaköltség vagy utalással. Használati utasítás. Hygien. Institut 9166.  
**D. Franz Steiner & Co.,** Berlin, 18. Königgrätzerstrasse 69.  
Főraktár Magyarországra részére: **Török József** gyógyszer. Király-u. 12.

**Nyári és őszi évad 1902.**  
**Valódi brünni szövetek.**

Egy 3.10 m. hosszú frt 2.75, 3.70, 4.80 jó szövetek, mely teljes férdfülönnyel (kabát, nadrág és mellény) ad, ára csak frt 10.— legeslegfinomabb

Fekete szalonlőnyre való szövet 10 frt, valamint felöltőszövetek, turista-lőny, legfinomabb kammarn stb. gyári áron szállít a lelkiismeretesnek és szolidnak elismert posztógyári raktár

**SIEGEL-IMHOF Brűnnben.**  
Minták ingyen és bérmentve. Mintaszerinti szállításért kezeskedve. A **magyarrendelők előnyei** igen nagyok, ha a szöveteket **egyesen** a fenti czég gyárhelyén megrendelik.

**SERRAVALLO 9397**  
**CHINA-BORA VASSAL**  
kitűnő helyreállító szer **gyengék, vörösgények és lábbadozók** számára. Ajánlva és használva orvosi kitűnőségeket. 1200-nál több orvosi elismeréssel.  
**Kitűnő íz. 70**  
Kitűnő több arany és ezüst éremmel.  
Árak: 1/2 literes üveg K 2.40, 1 literes üveg K 4.40.  
Kapható minden gyógyszerárban.  
**Serravallo J. gyógyszer.** Triestben.

**KIVÁLÓ ERŐSÍTŐ-SZER. 9528**  
Farbenfabrik vorm. Friedr. Bayer & Co. Elberfeld.

**SOMATOSE**  
husból készült és ennek tartalmát tartalmazó tisztán, könnyen oldható állományú készítmény a legkiválóbb **erősítő-szer**  
gyenge és a táplálkozásban elmaradottaknak, ideg-, mell- és gyomorbetegségeknek, betegségeknek, angol kórban szenvedő gyermekeknek, újszülötteknek, nemkülönben **Vas-Somatose**  
alakjában a **sápkórosoknak** lesz ajánlva az orvosok által **Vas-Somatose** nem egyéb, mint a **vas** és **nyelvény** alakban a **vas** az emberi testben van jelen, tartalmazó **Somatose**.  
**Somatose** rendkívül **gyógyászati és étvágyat**.  
Raktárban van az összes gyógyszerárban és gyógyszerkereskedésben.

Az egyedül létező valódi angol **SZÉPÍTŐSZER**  
a **Balassa-féle valódi angol UGORKATEJ,** mely azonnal eltávolít minden szepőt, májfoltot, pattanást, bőrtakít (mitesszer) stb. és az arcnak friss üdéséget, fiataloságot kölcsönöz. Egy üveg ára 2 kor., ehhez ugorka-szappan 1 kor., poude 2 kor.  
Főszéküldési hely: **BALASSA KORNÉL** gyógyszer-tára **Temesvár.**  
Kapható minden gyógyszerárban. — Főraktár Budapest: **Török József** gyógyszer-tára, Király-utca 12 és Andrássy-ut 26

**MATTONI-FÉLE**  
**GISSHÜBLER**  
TERMÉSZETES SAVANYU-KUT

**Rozsnyay**  
**vasas china bora.**

A **Rozsnyay-féle vasas china bora** egyike a legelterjedtebb és leghatásosabb gyógyboroknak. Magyar édesborral készítve, a külföldi készítményekkel nemcsak kiállítja a versenyt, hanem azokat felül is mulja. Vörösgényeknek különösen ajánlható.  
Számos elismerő nyilatkozat. Több kórházban van alkalmazva.  
9413

**Kolozsvári Kereskedelmi Akadémia**  
benlakással 100 tanuló részére.

Az intézet felső kereskedelmi iskolai és kereskedelmi akadémiai tagozatból áll.  
A felső kereskedelmi iskolai tagozat alsó osztályába a tanulók a középiskola IV. osztályából vértnek fel a végzett növendékek a kereskedelmi pályán kívül az 1883: I. t. cz. alapján több hivatali pályára is illetékesek s az egyévi önkéntes szolgálatra jogosultak. Évi tandíj 120 korona.  
Az akadémiai tagozat rendes hallgatói közép- vagy kereskedelmi iskolában érettségét tett ifjak. E főiskolai tagozat a ker. szakismeretek mélyebb művelése mellett széleskörű közgazdasági és jogi ismereteket nyújt, nagy súlyt fektet a modern nyelvekre s arra törekszik, hogy hallgatói egy a nemzetközi kereskedelembe, mint a közgazdaság magasabb állásában helyüket megállják. A hazai viszonyokra tekintettel fa- és gabonakereskedelmi szaktanfolyamokat tart fenn. Évi tandíj 240 korona.  
A **benlakás** — internatus — a képzésben igényeket is kielégítő modern berendezésű s a teljes ellátásért évi 800 korona fizetendő.  
Részletes programmal szívesen szolgál az igazgatóság.

**BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.**

**KNUTH KÁROLY**  
mérnök és gyáros.  
Cs. és kir. fensége József főherceg udv. szállítója.  
Gyár és iroda:  
**Budapest, VII. ker., Garay-utca 10.**  
Kőponti víz-, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb.  
9277  
Tervek, költségvetések, földmérési előirányzatok gyorsan készíttetnek

**ELSŐ MAGYAR ÜVEGYÁR**  
RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.  
Budapest, V. ker., **Ferenc József-tér 8. sz.**  
Kristályüveg készletek, remek virágvázák és alkalmi dísz tárgyak.  
Üzlethelyiségünk nem a Lánchíddal szemben, hanem az Akadémia mellett a Béla-utca sarkán létezik.  
9517

**LOHR MÁRIA** ezelőtt **KRONFUSZ** 9404  
csipke, vegyszeti tisztító- és műfestő-intézete megnagyobbítottatott eröművi szőnyegporló és szőrmeáru megővő-intézettel. — Megbízások átvételnek:  
VIII. Baross-utca 85. sz. saját házában levő gyárban és a következő főközpontokban:  
IX. Calvin-tér 9. V., Harminczad-utca 3. VI., Teréz-kört 39. VI., Andrássy-út 16. Telefon 57-08.  
VIII., József-kört 2. szám. Telefon 57-08.

**DAVID KÁROLY ÉS FIA** doboz-papíráru és szab. fémkapocsgyára  
Budapest, I., Mészáros-utca 38. Telefon 91-48.

Gyárt nagyban előkészített és készített aj csikkek  
A legfontosabb családi dobozokat és díszdobozokat (szőnyegpapírral és borítékokkal), névjegykártyák, gyászlapok, gyászleveleket, gyászjegyeket. Saját gyártmányú fémcsapokkal ellátott rajz- és művészeti csipke és szőnyegpapírokat, továbbá papírnagyvázákat, plakátcsipkéket és különféle összehajtható dobozokat.  
Állandó kiállítás a fenti csikkekkel a városi iparosarnokban megtekinthető.  
9307



**VASÁRNAPI UJSÁG**

33. SZÁM. 1902. BUDAPEST, AUGUSZTUS 17. 49. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: **VASÁRNAPI UJSÁG** és **POLITIKAI UJDONSÁGOK** (a Világkrónikával) együtt egész évre 24 korona, félévre 12 \*  
Csupán a **VASÁRNAPI UJSÁG** félévre 8 \*  
A **POLITIKAI UJDONSÁGOK** (a Világkrónikával) egész évre 10 korona, félévre 5 \*  
Külföldi előfizetőknek a postai illetékekkel megfizetendő a fenti árakhoz képest 25% többlettel.

**szent István király szobra és a budavári halászbástya építménye.**  
MIDŐN Schulek Frigyes kitűnő építészünk sok évi munka után befejezte a budavári koronázó főegyház helyreállítását, azon eszméje kivételéhez fogott, hogy a remek építménynek, mely mellett szent István királyunk emléke is fog állni, megfelelő építészeti környezetet alkosson, melyben kifejezésre jusson mindaz, a mi a templom és a nagy király történetével összefügg.

A koronázó főegyház története a XIII. századba nyúlik vissza, egészen addig, mikor IV. Béla a tatárpusztítás után újjáépíttette az elpusztult Magyarországot. Ekkor épült a templom bazilikális rendszerben, átmeneti román-gót izlésben.  
A XIV. században, Magyarország fénykorában, Nagy Lajos király idején a fejlettebb gót izlésnek megfelelően csarnok-templommá alakították át.  
A XV. században, a Hunyadiak korában épült az éjszakeleti kápolna, a déli előcsarnok és Mátyás király tornya, mely egy lebontott régibb déli torony helyén, gazdag késői gót izlésben a Hunyadi Mátyás kőbe faragott czimerével ékesítve állott fenn a török pusztításig.

A templomhoz tehát sok százados történeti emlékek fűződnek; újabban Ferenc József királyunk és boldogult Erzsébet királynéknak koronázása, az ezredévi ünnepélyek és III. Bélának, 1196-ban elhalt árpádiházi királyunknak s feleségének, Antiochiai Annának temetése gyarapították a hozzá fűződő történeti jelentőségű események sorát.

Templomunk, mondja Schulek, van elég, s ha nem volna, építhetnénk jót is, szepet is, de olyat, mint a budavári főegyház, melyet IV. Béla, Nagy Lajos és az igazságos Mátyás épített, s a melyen az ő korok építési izlése egymással a legszebb egységben van meg és jellegzetes részletekben jut érvényre, — csak örökölnünk lehetett.

Ennek a nevezetes templomnak s a mellette felállítandó szent István-szobornak kellett tehát méltó és megfelelő keretet alkotni. Ez volt Schulek szerencsés eszméje, a mit a szakemberek és a nagyközönség teljes megelegedéssé immár meg is valósított, a magyar főváros nevezetességeit pedig egygyel szaporította.

Így épült meg az Albrecht-útra levezető pompás lépcső, a bástyafalakat szegélyző falakon végig húzódó földtől folyosó, saroktornyokkal megerősítve.  
Az immár nagyjából kész alkotás megragadó



szent István király szobra. — Strobl Alajos szoborműve.

Az alapot és a kiindulási pontot erre a keresztény templomokban már kifejezett korszakok adták. Schulek azonban nem felelkezhetett meg a honfoglalás nagy eseményeiről sem s a hét vezér emlékeztetőnek hatalmas toronycsoportot emelt a halászbástya éjszakai részén. Szent István szobra a déli részen nyer majd elhelyezését, a három kisebb torony és az ezek között szögben körül-futó nyílt csarnokos folyosók által körülhatárolt területen.

Az építészeti emlékmű első fő alkotó része: a nagy szabad lépcső. Ennek fő tengelye a templom fő tengelyével párhuzamos, tíz méternyire eltolva éjszaka felé. Ez azért van így, mert így jutott a lépcső a két Halászbástya-fok kellő közepére. A lépcső emelkedése alkalmazkodik a talajviszonyokhoz, a mennyeiben az Albrecht-út szélétől két és fél méternyire fekvő előlépcsőkkel ért, a nyugvóhelyről elágazó karokat bocsát éjszakra és délre, melyek megtörve egy-egy fél fordulattal visszatérnek a fő tengely felé s ez után negyvenkilenc lépcsőfokkal fölemelkednek a bástya előtti kert szintjére.

A lépcsőzet második része negyvenöt lépcsőfokkal, osztatlan szélességben halad a bástya-köz záró falának tövéhez. Innen a harmadik részt ismét kétféle ágazik s a bástyafalhoz simúlva, negyvenöt lépcsőfokkal a fal végpontjain — a déli és éjszakai Halászbástyán egy-egy kilépővel eléri a templom körül elterülő tér magasságát. A lépcsők faragott kőből épültek, az Albrecht-úton éjszakra és délre, félgömbölyű bástyaszerű kiképzéssel és stíluszerűen faragott díszes parkányzattal. A két lépcső közötti falat, melyet a visszahajló lépcsőzetek parkányzata is díszes tesz, egy gyönyörű román ívvel és két körben kiképzett művészi kiviteli ablakkal ékesítette Schulek. A visszahajló két lépcsőnek a tagozatban középső lépcsőre vezető előfalat faragott parkányzat és három magyar csímer ékesíti. Ezzel szemközt a bástyafal csúcsos íves arkáddal és erkélyekkel van kiképezve. Ugyanígy csúcsos erkélyeszerű kiképzése van a két oldalfeljáró bevezetőjénél a bástyafalnak. Így az egész lépcsőzet a legszebb összhangban olvad egyggyé.

Az emlékmű második főalkotó részét képezik a fedett folyosók és a tornyok, melyek a bástyafok szegélyző falait koronázzák. Nyitott oszlop-sorokon nyugvó boltzatok és ezek fölött járható terraszok, a sarkokon kúpos pavilonokkal, épültek e czélra.

A luggaszerű folyosók jelentősége elsősorban a főtorony vonalrendszerében nyilvánul. Érvényesülnek e mellett a bástyavádr belső kikerekítésével is, jelzik a közpén álló templom és a déli udvaron majd föllálandó emlékmű helyének kiválasztottságát, magának Szent István emlékének becsét, a pártalan kilitásnak művészi keretét és tagoltságot adnak. Minden egyes ablakból más és más kép tárul a néző elé, mintegy keretbe foglalva a csodaszép táj, a hegyek, a Duna, a Margit-sziget, a város látképe, és a végtelenbe vesző síkság mindig más és más képe — s végül óvják a nézőket a napsugár, szél és eső ellen.

E nyitott folyosók elrendezése emlékeztet a középkori kolostorok keresztjáró folyosóira, vagy az olaszországi campo santo-kat körülölelő csarnokokra, de azért mégis egészen önállóak s valójában azoktól egészen elterjedt, mondhatni magyarosak.

A folyosók kőből vannak faragva, ellenállók az időjárás viszontagságainak. A falak, pillérek, boltívek minden dísz nélkül valók, csakis a lábzsátok, ablakívek, parkányrészek, oszlopok díszesen faragottak s minden egyes díszítés magyaros jellegű.

A tornyok közül az éjszakai halászbástyára épült csoportozat a legtekintélyesebb s a honfoglaló hét vezér emlékeztetőre készült. Eredetileg ide Schulek a vezérek lovas szoborcsoportját tervezte, de ez sajnos, ez idő szerint még nem vihető ki. E helyett a közel jövőben egyelőre Szent István szobra nyer elhelyezését a déli bástya udvarán. A szobrot Strobl Alajos tanár készíti s egyes részletei már teljesen készen vannak. A szobor talpazata szintén Schulek műve.

Szent István szobrát Strobl a legnagyobb szeretettel és bensőséggel tervezte meg. Már maga az első vázlat is rendkívül megnyerte a bizottság tetszését. A művész azonban nem nyugodott meg ebben, nem találta első tervét olyannak, mely teljesen kifejezze Szent István

nagyságát és méltóképen örökítse meg emlékeztetőt. Alapeszméjét megtartotta, de a kivitelben változtatásokat tett. Ezek a változtatások a legmesszebb terjedő tanulmányok alapján történtek. Először is Szent István korát igyekezett Strobl teljesen megismerni és átérzeni. Fegyverzet és viselettörténeti tanulmányok segítségével sikerült a szobrot többszöri átdolgozás után olyan körhűen megalkotni, hogy az a legszigorúbb bíráló és történetismerő előtt is megállja helyét.

A szobor talpazata, mely korai román ízlésben készült, két részre van tagolva. Alsó részét, mely mintegy három méter magas, négy carrarai márványból készült dombormű ékesíti. E domborművek úgy eszméi tartalmukkal, mint művészi kivitellükkel nagyban emelik az egész emlékszóbor hatását. Elöl a homlokzaton Szent István trónusán ülve ábrázolja a művész, mint országtanácsot tart és törvényeket olvas. Ez a dombormű két méter széles és másfél méter magas. Ugyanígy méretben a talpazat hátsó felén, állva látjuk Szent Istvánt kíséretével. Előtte egy építőmester térdel, egy kéttornyú templom kész mintáját mutatva be.

A talpazat jobb oldalán, három méter és hetven centiméter hosszú és másfél méter magas domborművű képen Szent István megkoronáztatása van megörökítve. A domborművű csoportozat közepén térdel István király, előtte a koronázó püspök, körülötte országnagyok, egyházi férfiak nagy élethűséggel, kitűnő csoportokban. Egyik-másik alak valóságos megkapó eleven-séggel van ábrázolva. Baloldalt, a jobb oldalnak teljesen megfelelő méretben Bécs város hódolatát látjuk. A dombormű központja itt is Szent István király álló alakja, mögötte kísérete, előtte a hódoló Bécs város élőköltsége és polgáraiból alakított hódoló küldöttség.

A talpazat felső része két méter magas, kissé keskenyebb az alsó részénél, úgy hogy az alsó rész mintegy parkányzata is a felsőnek. Román oltárszerűen van elgondolva és kiképezve az egész. Főrészt hat oszlop képezi, melyek két sorban vannak elhelyezve. Az oszlopok között jobb- és baloldalt a négy evangélista domborművű képei, szemben elől az Agnus Dei, a hátsó részen pedig Szent István monogramja van kifaragva.

Ezen a talpazaton áll Szent István lovaszobra. A lépszerszám, lótarakó gazdag biznanci ízlésben készült. Maga a szent király, kit a művész nemesak mint államalkotó bölcseset, mint a kereszténység apostolát, de mint hőst is kívánt bemutatni, — teljes fejedelmi díszszel, kezében a királyi hatalom jelvényével, aranyozott lándzsával áll lován. Tartásán fenség és nyugalom fejeződik ki, arca nagy erélyt és rendkívüli értelmet árul el. Koronás fejét aureola díszíti. A ló és lovas bronzba lesz öntve. A talpazat, valamint annak domborművei már teljesen elkészültek. A ló is teljesen készen áll már. A végleges minta, mely után az egész mű készül, már maga is elég hűen és erőteljesen mutatja, milyen lesz a szobor, mely olyan kiváló király emlékeztetőt van hivatva megörökíteni és olyan kiváló szép környezetbe kerül.

Eredetileg az volt a terv, és ennek Stroblt is megakarták nyerni, hogy Szent Istvánt a lépcső felett egy baldachin alatt, mint ülő alakot ábrázolja a művész. Strobl azonban ennek ellenében ragaszkodott a maga eszméjéhez, hogy Szent István egyéniségének, úgy is mint egy lovas nemzet fejedelmének, úgy is mint diadalmas vezérnek, ki a lázadó pogányokat több ütközetben legyőzte, — inkább megfelel a lovas szobor. E mellett sok más körülmény, de maguk a művészi szempontok is Strobl mellett szóltak, és így a bizottság — nagyon helyesen — meghajolt a művész érvei előtt s a bemutatott minta alapján megbízták őt a szobor elkészítésével.

A szobor a mellett, hogy művészi és történeti szempontból egyaránt becses mű, méreteiben is imponáló alkotás. Maga a ló és a lovas másfélzseres életnagyságú. A talpazat az alapépítménnyel együtt mintegy öt méter magas, tíz méter hosszú. A domborművek egy méter magasak, megfelelő parkányzattal.

A pompás építészeti alkotás és a szobormű hatását, kiváló szépségét nagyban emelik a helyzet adta előnyök is: körül látszanak a zöldelő hegyek, alant a fejedelmi Duna hõmpölygõ hullámai csillognak, messze távolban a nagy Alföld végtelen síkságát mosódnak el, alant

pedig az örökké zibongó nagyváros hidjai, tornyai, kupolái, háztengere, élénk utcái, melyek moraja csak alig hat fel ide, a dicső múlt eme megható emlékéhez.

## IKARUS.

Hegy, völgy, patak, elmarad,  
Nőtton nő a távol,  
Egyre messzebb kerülök  
Attól a leánytól.  
Szívem vissza-visszahúz,  
Fecske arra lebben...  
Repülj, repülj gyors madár,  
Ne csábíts el engem.

Bibor ajkon mosolygás  
Csalna, hivatgatna,  
Tízsz személ szikra hull  
Szunnyadó vágyamra,  
Csipkebokor ágával  
Utamat elállja,  
Villám rémít, vihar zúg...  
Minden csak hiába!

Én csak megyek előre  
Sebesen rohanva,  
Lábam alatt sárba vész  
Multak bús avarja.  
Szemem messze, messze néz,  
Nyílj ki jövő, tárulj!  
Dicsőséggel munkát adj,  
Ne beszélj leányrul!

Asszony, hamis forgatag,  
Nem kaphatsz el többé,  
Levetkeztem magamról  
Mind, a mi a földé,  
Lelkem szárnya megszughog,  
Szállok... a magasba!  
Csillagok a társaim,  
Kód a nő alakja.

És a fénynek tengerén  
Ittasulva járok,  
Szemem előtt megnyílnak  
Csodás, szép világok,  
Szívem egy a mindenség  
Dobogó szívével,  
Föld salakja, földi vágy  
Nyomtalanul vész el.

Szállok, szállok... S im egy szó  
Halkan, sügva csendül,  
Viszhangja kel, visszazúg  
Fent, lent, minden mennybül,  
Szárnyam törten szakad le,  
Karom hull eryedten...  
Nem lehet azt feledni,  
Hogy egyszer szerettem!

Bármint futok, menekszem,  
Rab kell, hogy maradjak,  
Rab az, kire csókolvam  
Tapadt rá az ajkad,  
Menyországom, poklon át  
Rabja a szemednek,  
Visszahull a magasból,  
Ha sügöd: szeretlek!

Dénes Tibor.

## ASZAF.

Elbeszélés.

(Folytatás.)

Irta Frank R. Stockton. Angolból fordította S. A.

A két ember lassan a sorban álló kopottas fa-karosszékek sorának végére ment a kocsmá terraszán s ott leültek. Rooper úr lelke nagyon zavaros állapotban volt. Ha elfogadja Aszaf ajánlatát, jócskán bele kell nyúlania a zsebébe, a visszatérülésnek meglehetősen ködös kilátása fejében.

— Ha nincs elég készpénze a ruhára — mondta Aszaf, néhány perezig engedve barátját gondolkodni, — nincs ember az egész községben, a kinek szívesebben adnának ruhát hi-

telbe, mint magának. — Aztán némi szünet után hozzátette: — És könyveket, melyeket, természetesen, megrendelhetnének a városból.

Rooper úr erre egyszerűen vállalt vont. A készpénz vagy hitel kérdése őt nem bántotta.

Ekkor izmos szürke ló vonta alacsony phaetonban egy férfi ment el a kocsmá előtt.

— Kicsoda ez? — kérdezte Aszaf, a ki ismert a faluban mindenkit.

— Wicker doktor — mondta Tamás. — Odaát lakik Timberleyben. Ő gyógyította Himest utolsó betegségében.

— Nem szokott itt gyógyítani ugy-e bár? — kérdezte Aszaf. — Sohase láttam.

— Nem. Akkor tanácskozára hívták — szolt Tamás és ismét elmerült gondolataiba.

Néhány perc múlva Aszaf fölkel. Tudta, hogy Roopernek lassan forog az esze s azt gondolta, jó lesz egy darabig magára hagyni.

— Hazamegyek — mondta — s a dolgom után nézek. — Ha kedve lesz, jöjjön fel, elpázgatunk együtt a gesztenyefa alatt. Biztosra veszem, hogy addig tisztába jön magával a rendbehozuk a dolgot. Mert ha vissza kell mennem Drummondwillebe, azt hiszem, ma délután már össze kell szedni a batyumat.

— Nem lesz nehéz dolog, tekintve, hogy mennyi holmija van, — mondta Tamás. — De egy-két óra múlva ott leszek.

Aszaf, mikor a nővére háza közelébe jutott, nagyon meg volt lepette, mert a kapu előtt egy phaetont és egy szürke lovat látott. Ebből könnyű volt arra következtetni, hogy a doktor benn van a házban. De mi történhetett? Mariettának van valami baja? És ha igen, mért küldött azért a doktorért, a ki olyan messze lakik s mért nem az idevalóért? Nagyon aggodalmas lelki állapotban ért Aszaf a kapuhoz és habozva ment be az udvarba. Szeretett volna bemenni a házba, hogy lássa, mi történt, de nem mert. Érezte, hogy Mariettának nem volna kedvére, ha az ilyen meglehetősen idegen ember megtudná, hogy ez a szerfölött topronyos alak az ő bátyja. Különben is, a nővérét nem foghatta el valami hirtelen rosszullét. Mindig teljesen jó szímben volt s különben is, az alatt a rövid idő alatt, hogy távol volt a háztól, nem lehetett volna Timberleybe küldeni doktorért.

Így hát leült a gesztenyefa alá, hogy megtalálja a különös helyzetet.

— Akármilyen történt is — mondta magában — nem történt hirtelen. Bizonyos, hogy valami régi baj. Ez pedig meg fogja izeszteni Tamást. Jobb lett volna, ha nem hívom ide. Legjobb lesz, ha úgy teszek, mintha elküldtek volna valamiért a boltba s egyenesen visszamegyek és nem engedem, hogy Tamás idejőjön.

Aszaf azonban jóval gyorsabban gondolkodott, mint mozgott s még jó darabig ott ült összeráncolt szemöldökkel és kétségföld felkavart lélekkel. Egy pillanatig jobbnak látszott neki, ha elfogadja Marietta ajánlatát s Tamást a faképnél hagyja. Csakhogy erre eszébe jutottak a feltételek, melyeknek gondolatára behunyta lelki szemeit.

Ekkor a kapu kinyílt és belépett Rooper Tamás. Elhatározta magát és most eljött, hogy ezt megmondja. A phaeton látása azonban arra bírta, hogy elhalaszssa tervezett kijelentését.

— Mit csinál itt a doktor? — kérdezte hirtelen.

— Nem tudom — felelt Aszaf olyan gondatlanul, a hogy csak tudott. — Nem elegendem az efféle háztartási ügyekbe. Azt hiszem, a Betsey szolgálónak van valami baja, azért hívatta Marietta ide. Mindig van valami baja, úgy hogy nem is tudja a dolgát elvégezni. Jól tudom én ezt, mert eleget kell dolgoznom helyette. Lányokkal meg szokott esni az ilyesmi.

— Sohase volt semmi dolgom beteg lányokkal — mondta Tamás. — Beteg emberekkel egyáltalán nem is akarom, hogy valami közöm legyen. De elég furesza dolog a nővérétől, hogy minduntalan Timberleybe küld doktorért.

Aszaf nagyon jól tudta, hogy nővére sokkal takarékosabb nőszemély, semhogy ilyet tegyen, azt is tudta, hogy Betsey szobalány olyan pompás példánya a falusi egészségesnek, a milyen kevés az egész faluban. Társának kijelentése tehát, hogy nem akarja, hogy beteg



A kapun belépett Rooper Tamás.



A doktor az ajtó felé indult.

emberekkel dolga legyen, reá nézve elszomorító jelentőségű volt.

— Elhatároztam magam abban a dologban — mondta aztán Rooper úr. — Gondoltam, egyenest idejövök és megmondom magának. Nyílt és világos ajánlatot teszek. Megadom magának azt a ruhát, bár azt hiszem, hogy a téli ruha kissé meleg lesz ebben a nyári időben, de csak egy feltétel alatt: ha nem kapom meg Mariettát, maga visszaadja a ruhát. Aszaf mosolygott.

— Tudom, mért vigyorog — mondta Tamás — de ne higgye, hogy a ruhát majd viseli két-három hónapig s csak aztán kell visszadni. Nem vagyok barátja a hosszadalmas udvarlásnak. Röviden és velősen akarom elintézni.

— Mily röviden? — kérdezte Aszaf.

— Hát, most csüörtök van; hétfőn meg fogom kérni Mariettát.

Aszaf elhülve nézett társára.

— Az Istenért! — kiáltott fel. — Így nem fog sikerülni. Hiszen Mariettának több mint öt nap kellett arra, hogy elhatározza magát, zöldre vagy pirosra festesse-e a tyúk-ólat. Nem kívánhatja, hogy jobban siessen, mikor arról van szó, hogy új férjet válasszon. Oly biztosan nem-et mondana, mint a hogy azt mondaná most, ha maga bemenne hozzá és megkérné a doktor és Betsey előtt. A mi pedig engem illet, egyenesen kimondom, hogy én nem azért töröm a fejemet és okoskodom és beszélek és ajánlatok, hogy aztán ebben a júliusi időben meleg téli ruhát viselhesek négy napig. Egyenesen kimondom, hogy az nem járja, így rátörni egy asszonyra, különösen egy tapasztalt özvegyre. Időt kell neki engedni, hogy gondolkodjék a dologról s tudakozódjék a maga körülményeiről. Erről kár beszélni is: időt kell engedni, különösen ha az ajánlat olyan embertől jön, a kire rajtam kívül senki se gondolt mint házassalándó férfira.

— Hm — mondta Tamás. — És ez minden, a mit tud?

— A mi tény, az tény s nem lehet letagadni. Nines olyan asszony az egész faluban, a kinek kellene legalább két hét arra, míg beletörődik abba, hogy maga udvarol neki. De ha egy hónapig udvarol s egy hónapig én is segi-

tek, rendbe lehet a dolgot hozni Mariettával. Akkor aztán bevitrolázhatsz és kimagyarázza magát.

— Nagyon jól van — mondta Rooper, hirtelen felkelve. — Udvarolni fogok a nővérenek egy hónapig és ha augusztus 17-ikén elfogad engem férjéül, maga elmebet a boltba és megkapja a ruhát. Előbb azonban egy percczel sem. Alászállgója.

Aszaf egyedül maradvá nagyot sóhajtott. Nem esett kétségbe, de a sors valóban sok akadályt gördített útjába. Úgy találta, hogy nagyon nehéz dolog egy férfinak, hogy kivívja jogait ezen a világon.

Himes asszony a feketével bevont löszördíván egyik sarkában ült a nappaliban, doktor Wicker pedig vele szemben, nem messze tőle a feketével bevont s löszörrel töltött széken. A kerre nyíló ablakok függönyei fel voltak húzva, míg azok, a melyek a ház elé, a gesztenyefa irányában nyíltak, le voltak bocsátva. Wicker doktor ép most házassági ajánlatot tett Himes asszonynak s e pillanatban mind a ketten hallgatva ültek.

A doktornak, a ki tömzsi, jóképű, mintegy negyvenöt éves úri ember volt, nagyon megtetszett Himes asszony meg akkoriban, mikor először ismerkedett meg vele, férje betegsége idején. Azóta olykor-olykor találkozott vele s gyakran gondolt rá. Az utóbbi időben leveleket váltottak s most személyesen eljött — nyilatkozni.

— Igaz, hogy — mint bátyja mondotta — Marietta nem oly könnyen határozta el magát valamire. Ez esetben azonban gyorsabban járhatott el, mint különben, mert már meglehetősen megfontolta a dolgot a doktor érkezése előtt. Tudta, hogy meg szándékozta őt kérni s nagyon hajlandó volt igent mondani neki. Ez volt az oka, hogy mosolygott magában előtte való délután s ezért is tette meg az ajánlatát a bátyjának, kedvezőbb külső megjelenés dologában.

Most azonban az ideges rettegés állapotában volt és nem adott feleletet. A doktor azt hitte, hogy ez elég természetes az adott körülmények között, de az okáról sejtelve se volt. Az ok ott ült a gesztenyefa alatt, a ragyogó napfénytől megvilágítatva, mely csak fokozta és túlozta hihetetlen rongyosságát. A doktor sohase látta Aszafot s Marietta önzéretét nagyon bántotta volna, ha meglátja bátyját ezzel a külsejével. Az ablakfüggöny egy repedésén látta, hogy Rooper úr odajött s látta távozását is. És most, olyan szorongással, hogy szinte vaczogott a foga, várta, hogy Aszaf is odébb álljon. Tudta ugyanis, hogy ha azt a feleletet adja a doktornak, melyet adni óhajt, ez nagyon hamar el fog távozni, lévén praktikus szellemű és nagy elfoglaltságú ember és hogy, midőn kikiséri a kapuhoz, kénytelen lesz neki bemutatni a jövődöbéli sógort, a kinek külső megjelenésébe, azt biztosra vette, a doktor belebetegszik. Mert a doktor, jól tudta, ép oly kényes és gondos ruha és egyéb külsőség dologában, mint a megboldogult Himes volt.

A doktor, észrevevén, hogy az asszony zavara nőtton nő, a helyett, hogy esökkenne, jónak látta egyelőre nem sürgetni a dolgot. Úgy érezte, hogy talán nagyon is sietett ajánlata megtételével.

— Asszonyom — mondotta fölállva — nem kívánom, hogy most mindjárt adjon választ. Most elmegyek, hogy ön gondolkozzék a dologról s holnap visszajövök.

A függöny nyílásán keresztül Marietta látta, hogy Aszaf még mindig a gesztenyefa alatt ül. Mit tehetne, hogy tartóztassa a doktort? Nem kezdett tőle búcsúzkodni, csak állt előtte, a padlóra bámulva. Szégyenletes dolognak tartotta, hogy most ez a derék ember kénytelen legyen visszamenni Timberleybe s holnap megint eljőjön, csak azért, mert az a topronyos, piszkos Aszaf a gesztenyefa alatt ül.

A doktor az ajtó felé indult s a mint Marietta utána ment, még egyszer átnézett a függöny nyílásán s mélységes örömmel látta, hogy Aszaf felugrik a padról s a ház másik oldalára siet. Hallotta a doktor lépteit a tornácra s nem kívánt találkozni vele. Újában oly erősen a lelkebe vették külső megjelenése ki nem elégítő voltát, hogy kissé érzékeny lett e tekintetben, ha idegenekről volt szó. De ha tudta volna, hogy épen most vonzó öltözete

akadályozta meg nővérét abban, hogy olyan egyezséget kössön, mely teljesen lerontaná az ő házassági terveit s az ő reá háramló hasznát, olyan tisztelettel nézett volna ruhájára, mint a római katona a pajzsra és kardra, melylyel a csatát megnyerte.

Odalenn a kert közepén, a ház mögött volt egy ösvény s Aszaf ezen az ösvényen járt fel s alá elgondolkozva, zsebre dugott kézzel. Nem épen a legkellemesebb sétálóhely volt ez számára, mert mellette mindkét oldalról a veteményes ágyak tele voltak gazzal, melyet szándéka volt kigyomlálni, a mint ideje kerül rá, mely azonban most már oly nagyra és vastagra nőtt, hogy ki sem lehetett volna már

toltad, a mit tegnap mondtam, mert ura akarok lenni szavamnak. Ha nem akard elfogadni az ajánlatomat, kora reggel visszamégy Drummondvillebe. Ez a legkevésbé sem olyan, mintha kidobtalak volna a házamból, mert módot adtam arra, hogy itt maradj s tégy úgy, a hogy jóra való keresztényhez illik. Nem engedhetem, hogy csúffá tedd a házamat. Mikor ma itt volt Wicker doktor s én kinéztem és láttalak abban a nyomorúságos kis kabátban, melynek újjá alig ér a könyököd s tele van nagy lyukakkal, melyeket nem engedsz befoltozni, mert önérted tiltja, hogy foltozott kabátban jársz, s ebben a gyűrött, szakadozott, kitérdesedett nadrágban, melyet már annyiszor

tatni az utolsó pillanatig s ezért másra térítette a beszédet.

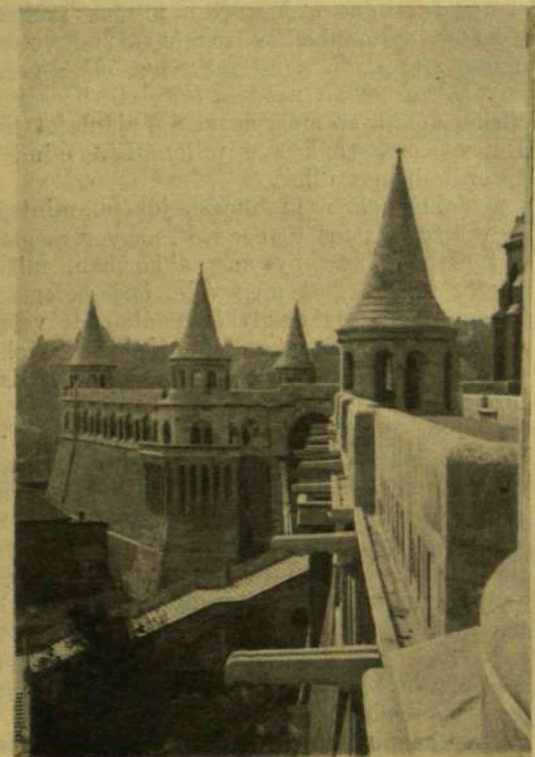
— Mi baja Betseynek? — kérdezte. — Ha beteges, akkor tán jobb volna szabadulni tőle.

— Betseynek semmi baja sincs — felelt a nővére. — A doktor én hozzám jött.

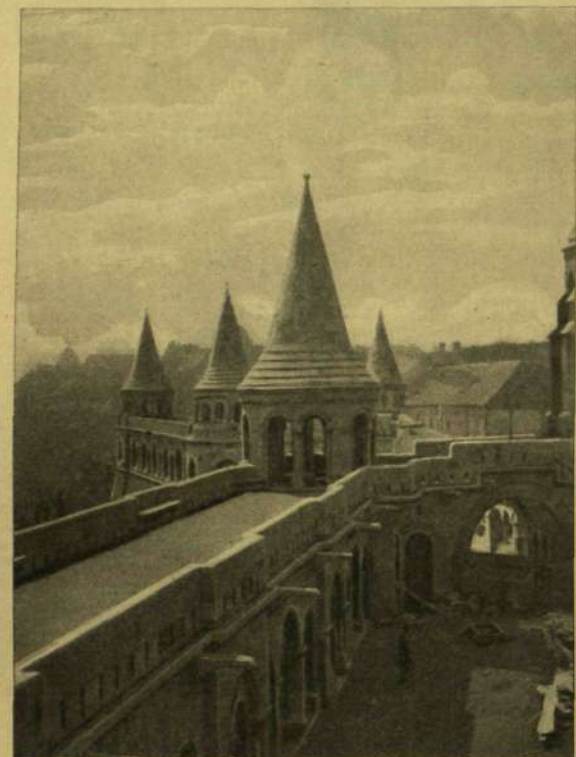
— Te hozzád? — kiáltott Aszaf. — Mi a csodát kereset nálad? Sohase mondatd, hogy betegeskedel. Talán a könyököd fáj megint.

— Bolondság — felelt Marietta. — Nem fáj már a könyököm, mióta itt vagy. Nem a könyökomben, talán a szívemben van baj.

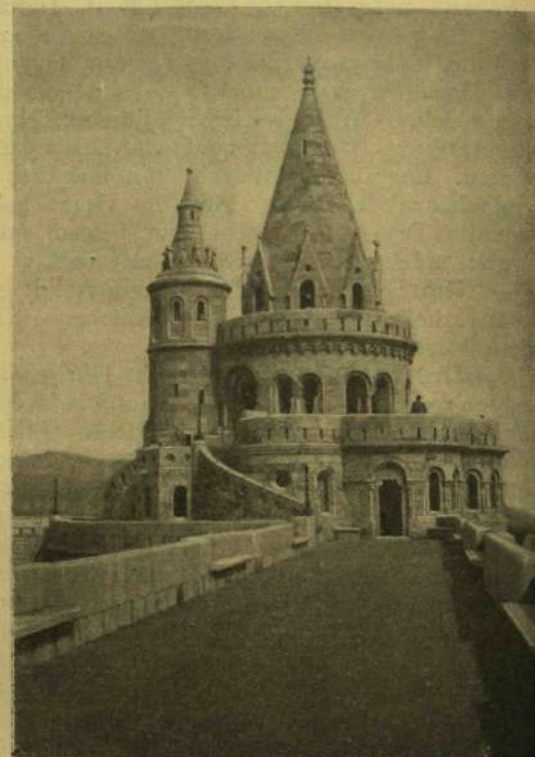
Megbánta mindjárt ezt a szót, a mint ki mondta, mert tudta, hogy Aszafnak olyan jól



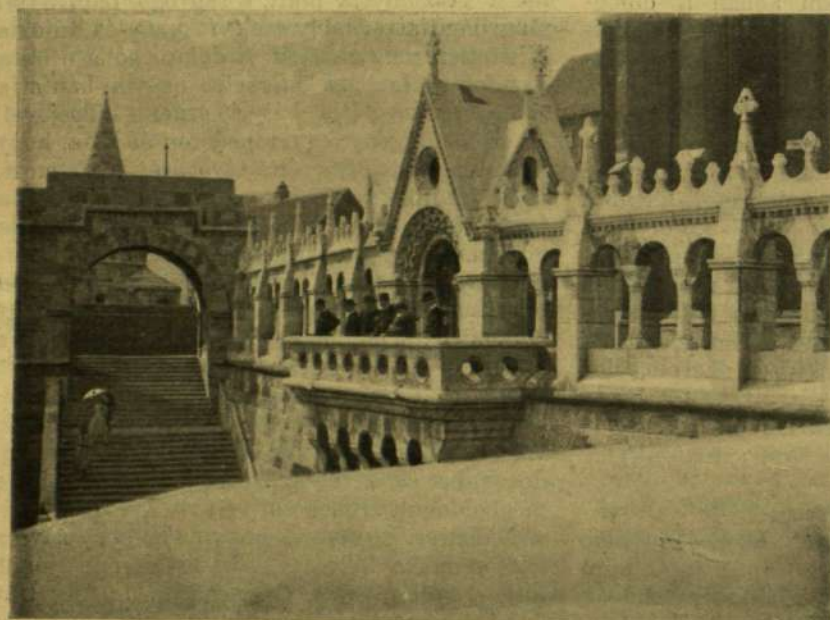
A déli Halászbástya az erkélyvel és tornyokkal.



A déli Halászbástya folyosója és udvara.



Az északi Halászbástya tornya.



A fölépcső bejárata az erkélyvel.



Az emlékmű Pestről nézve a Mátyas-templommal.

#### A BUDAVÁRI HALÁSZBÁSTYA ÉPÍTMÉNYE.

tépní a plántát, a kert jogszerű lakóinak sérelme nélkül.

Aszaf nem tudott róla, de e pillanatban nem volt élő lény a világon, a mely jó szívet gondolt volna rá. Nővére annyira el volt keseredve ellene, hogy könyvek között ült a házban. A czimborája, Tamás, majdnem összeveszett vele távozásakor s még Betsey is, a kit hamisan vádolt betegességgel s a ki nem egyszer szánalmat érzett iránta csak azért, mert olyan ágról szakadtak látszott, ellene fordította szívét ezen a reggelen, mikor látta, hogy elment a nélkül, hogy fát vágott volna a konyha számára.

De nem sokáig járhatott ily módon fel s alá az ösvényen, a mikor tudomására jutottak Marietta érzelmei. A jó asszony kinézett a hátsó ajtón s aztán sietve ment feljé.

— Aszaf — mondta — remélem, megfon-

beszegték és levartak alul, hogy a lábszárak közepéig sem ér, egész ágrólszakadt külsődben, annyira elszégyeltem magamat miattad, hogy nem tudtam visszatartani a könyveimet. Hogy olyan tiszteletre méltó úri embernek, mint Wicker doktor, megmondjam, ki vagy, — ezt nem tudtam elviselni, s örültem, mikor láttam, hogy fölkelsz és elszégyeltesz az útból. Nagyon nems ziven beszélek így veled, Aszaf, de magad vagy az oka.

Aszaf ránézett egy pillanatra.

— Azt akarod, hogy már reggeli előtt elmenjek? — kérdezte.

— Nem — felelt Marietta, — de reggeli után azonnal.

Magában pedig elhatározta, hogy holnap nagyon korán lesz a reggeli. Ha Aszafnak volt is talán ellenkezési szándéka, nem akarta mu-

fog az esze, hogy mindjárt megért minden czélzást.

— Ez bizony nagy baj, sajnálak, Marietta — mondta Aszaf. — Így már komolyabb a dolog.

— Bizony — felelt az asszony s elfordult és visszament a házába.

Aszaf tovább is járt fel s alá az ösvényen. Hozzá se nyúlt még semmiféle munkához ez nap, de most nem arra gondolt. A nővére közlése elszomorította. Szerette Mariettát s fájdalommal hallotta, hogy valami szívbaja van. Tudta, hogy ez gyakran megcsúszott olyan emberekkel, a kik egész jó színben vannak s valóban, nem volt semmi ok rá eddig, hogy betegnek sejtse. Így állván a dolog, mindjárt természetesnek látszott, hogy a legjobb doktorért küld, a ki csak kapható. Most már érthető lett előtte minden.

(Polytatása következik.)

#### ANGOL KORONÁZÁSI JELVÉNYEK ÉS SZOKÁSOK.

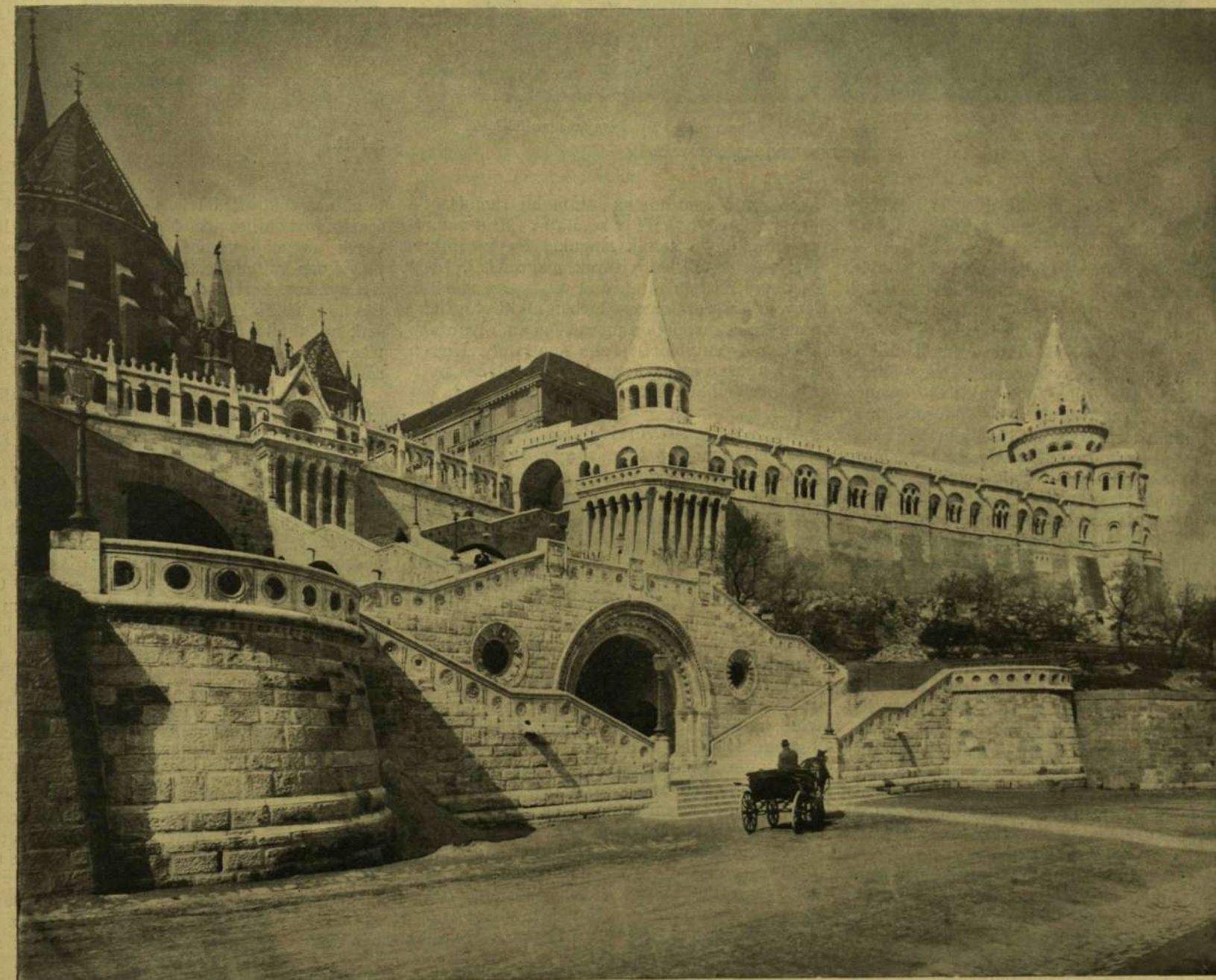
Európa összes nemzetei közt az angol és a magyar az egyedüliek, melyek a királyi koronázás fényének az alkotmány szelleméből folyó nagy és államjogi jelentőséget tulajdonítanak. A Tower komor épülete, mely annyi véres történelmi drámát látott lezajlani falai között, őrizi az angol királyi méltóság ezer éves jelvényeit is. Csakhogy míg 1360-ig, a mikor János francia király Poitiersből fogolyként huzoltatott Angliába III. Edvárd király által, az úgynevezett «regaliák», az állami levéltárral egyetemben a «fehér torony» név alatt ismert helyiségben voltak elhelyezve, addig ez évben átvándoroltak az épület egy másik szárnyába, a Wakefield-toronyba, a hol maig is vannak.

bálytalanul esiszolt nagy rubint, melyről azt állítják, hogy ugyanaz, a melyet 1367-ben a kasztíliai «kegyetlen» Dom Pedro ajándékozott Edvárdnak, a «fekete herceg»-nek. Ezt viselte V. Henrik is sisakján 1415-ben, az egincourt-i ütközetben. Nyilvánvalólag Indiából származik, mivel keleti módra van átlukasztva, a mely eljárás által annyi szép kő szenvedett már helyrehozhatatlan kárt. A rubintot hatvanöt szép briliáns veszi körül, melyek máltai keresztet képeznek a korona mellő részén.

Azután ott van közvetlenül e rubint alatt a IV. György király által vásárolt nagy saafir. Hét más saafir és nyolc smaragd vannak a korona peremébe foglalva. A csúcson levő kereszt közepén rózsaszínű metszett saafir van, négy nagy briliánsból környezve. Azonkívül még számtalan apróbb rubint, smaragd, saafir és gyöngy ékíti a koronát s több mint 2700 leg-

rom kard, egy galamb-alakú szentelt olajtartó, egy kanál — az egyedüli emlék, mely a régi koronajelvényekből épen maradt meg, egy keresztelő medence, úrvacsora-tál s a fehér Tower arkhitektonikus mintájára készült arany sőtartó egészíti ki a koronázási kincsek leltárát, nem számítva néhány jelentéktlenebb aranytárgyat. A mi a fődeles serlegeket és más edényeket illeti, ezek művészi becs és kivitel tekintetében nem állhatják ki a versenyt a nevezetesebb magángyűjtemények egyes darabjaival sem.

A régi koronázási leírások nem fukarok a csillogó pompa jellemzésében, melyeket az angol királyok kifejtettek, midőn szokás szerint ragyogó kísérettel a Westminsterbe vonultak. Így mikor II. Károly tartotta oda bevonulását a Towerből 1661 áprilisában, öt újonnan kinevezett gróf, hat báró s a Bath-rend 68 lovagja,



FÖLÉPCSŐ AZ ÉSZAKI HALÁSZBÁSTYÁRÓL.

#### A BUDAVÁRI HALÁSZBÁSTYA ÉPÍTMÉNYE.

Ezer éves jelvény alatt azonban világrt se értünk egyebet, mint azt, hogy az angol monarchia eredete ily tisztes korba vezet vissza.

A királyság jelvényei korántsem ily régiek, egyiknek kora sem haladja meg II. Károly szavadát s nagyobb része egészen modern. Maga a levéltár 1856-ban újra helyet cserélt, csak a korona-ékszerek maradtak vissza, de ezek közt alig van történelmi érdekű, ellenben ott van különböző újabb eredetű, gyémántokkal és drágakövekkel kirakott aranykorona, diadém és pálcza, valamint egész halom nyaklánc és lovasrend mellett Viktória királynőnek biborbárony főkötője is, gyémánt, rubin és saafir-keresztel.

Viktória királynő koronája is különben egészen új keletű még, 1838-ban egyes rendelkezésre készítette a Rundell és Bridge ékszerész cég. Köveit azonban mind régi koronákból vették s nem is a korona szerkezete, hanem ezek adják fő értékét. Ott van benne egy szá-

sebb tűző s helyenként meglehetősen nagyságú gyémánt.

Azt a koronát, melyből Viktória koronája készült, a IV. Györgyét, szintén Rundell csinálta. Bizonyos hírek szerint azonban ezt György király csak a koronázási szertartásra vette kölcsön, később aztán 700,000 frtért meg is vásárolta. A Towerban őriznek még két régi koronát. Az egyiket modernai Mária koronázásánál használták, miután II. Jakabbal egybekelt, a másikat pedig II. Mária királyné és III. Vilmos együttes koronázásánál. A walesi herceg számára is van a korona-ékszerek közt egy kisebb rendű korona.

A többi állami jelvények között foglal helyet mindenekelőtt Szent Edvárd botja, egy golyóban végződő kormánypálcza, melyet a «Gyónitató» Edvárdénak hisznek. Mint a legtöbb régi jelvény, a polgárháború idejében ez is jelentékenyen megsérült. De azért nincs hiány kormánypálczában sem; öt más helyettesíti. Há-

és a többi urak és méltóságok kíséretében, mindannyian díszes fehér-piros ruhában, fehér kalapokkal és tollakkal. A koronázási menetben lord Monk lovagolt a király után, egy nyergeletlen paripát vezetve, mint főlovászmester. Az utczák tömeve voltak, az ablakok szőnyegekkel beagatva, melyek mögül hölgyek kandikáltak ki. Egy szemtanú szerint «oly káprázatos volt a látvány a sok arany-ezüsttől, hogy nem bírtuk nézni s szemünk fáradtan esukódtak be.»

Egy időben szokás volt Anglia királyát újra koronázni házassága alkalmával. Sőt I. Henrik idejében ez a szokás kellemetlen botrányra is adott alkalmat, melynek indító oka az egyházi méltóságok féltékeny versengése volt a koronázás joga felett. Vilmos canterbury-i érsek ragaszkodott a joghoz, de vetélytársa, Thurstan yorki érsek minden módon el akarta ezt vitatni tőle s maga részére követelte az egyházi funkció végzését. Windsorban történt e jelenet.



Berenzei Kováts Géza amateur főlvétele.

HITTÉRÍTŐ ÉS NEJE KISZINEVBEN, BESSZARÁBIÁBAN.

A yorki érsek keresztívője már be is vitte a kápolnába a szent emblemt, de inkább röpült, mint a saját lábán jött ki — beszél a forrás, — a canterbury-i érsek méltatlankodása annyira nem ismert határt. Persze ma már hozzá kell képzelnünk az ily hihetetlen fellépéshez az akkori idők bárdolatlan erélyét.

A lordmayor elnöklete alatt tartatnak ösödöktől fogva azok a nagy koronázási vagy állami bankettek is, melyeken több mint ezer vendég is szokott részt venni. Így vendégelte meg Whittington lordmayor is 1414-ben V. Henriket és feleségét, mely alkalommal csemege gyanánt szandálfatűz mellett égette el a szerezretreméltó házigazda Ő Felségének több mint 600,000 frtot képviselő adósleveleit.

250 évvel később a City egy másik királya, a mint a lordmayort nevezni szokták, sokkal fesztelenebb módon adott loyalis érzelmeinek kifejezést az új királlyal II. Károlylyal szemben. Ugyanis a bőséges lakoma után, mikor a király már fölemelkedett, hogy még idejekorán s józan állapotban távozhassek, a túlon túl föllekesült lordmayor megragadta a király karját s erőnek erejével leültette, kényszerítve, hogy még legalább egy palaczk hort igyanak.

Az angol korona kiegészítő alkátrésze még az a vörösbárony sipka is, melyet X. Leo pápa ajándékozott VIII. Henriknek, s melynek tulajdonképeni értelme és rendeltetése felől ma sincsenek tisztában az archeologusok. Annyi bizonyos, hogy ezt a sipkát egy szentelt kardal között fővonalig van, s hol embert nem látni sehol, ugyancsak nagy szükség van. Az osztrákmagyar katonai mappa oly kitűnő és pontos, hogy a delectu segítségével útirányt követve, soha egy kilométert sem hibáztunk.

E vidéken oly messzire van egyik helység a másiktól, hogy 120—130 kilométernyi távolságig alig akadunk két-három falura s ezek is leirhatatlanul piszkosak. De előbb olyan tavakon kellett keresztül mennünk, melyeken száraz időben út vezet által, szalmával és vesszővel elgátolva; a süppedékes, de aránylag jól megcsinált gátakon elég szerencsésen keresztül hajtottuk gépünket.

Soha sem felejttem el Kalarást, ezt a típusát a besszaráb falunak, melyet nagyjából zsidók laknak, s melynek egyetlen utcáján oly nagy a piszok s a bűz, hogy az undortól majdnem rosszul lettem. A lónélküli kocsi a lakoságot úgy feltűzette, hogy ivólva, fűtyölve vetek bennünket körül.

Egy német tudós, kivel már előbb a határnál megismerkedtünk, előre figyelmeztetett ezekre a helységekre, de arra a szörnyű állapotra, a mit itt találtunk, nem voltak elkészülve.

Egyébiránt, a piszkot leszámítva, nem egyszerűen jutott Besszarábiában eszembe Magyarország, ennek némely elmaradottabb vidéke; sok helyen nagy a hasonlatosság köztük. A juhnyájak, a szabadon legelő csikók látása nem egyszer sóhajtásra indították a mi Jánosunkat, egyik magyar szolgánkat, kinek biztosan az

otthon jutott ilyenkor eszébe. Különben semmi, de semmi változatosság nincs ezen az egyhangú, szomorú vidéken. Egyik magas domb után a másik következik, néhol erdőkkel váltakozva, de semmi zaj, semmi hang e nagy magányosságban. Szomorúan zúg az őszi szél, megzörgeti az embermagasságú tövises bozótokat, elsvit fülünk mellett, azután ismét néma lesz minden... Ki műveli hát ezeket a rengeteg tábla tengeri-földeket? Hol van az uraság, a ki ezeket bírja? Sehol semmi emberi nyom; egyetlen kunyhót, még csak egy kutyát sem láttunk útunkban.

János megszólal: «Hogy is hívják ezt az országot, a hol mi járunk?» «Oroszország.» «De épen a hol most vagyunk?» «Besszarábia.» «No, kérem, tessék elhinni, hogy ezt mi otthon épen úgy megláttuk volna, ezért kár volt ebbe a görbe országba jönni; csúnya nép ez, még a sirkeresztje is görbe!»

Végre szerencsésen elérkeztünk Kiszenevbe, Besszarábia fővárosába, ebbe a 148,000-nyi lakost számláló óriási nagy faluba. Vigan ugrortunk le kocsinkról a «Gastinica Nationale» előtt; nagy nehezen megtudtuk a portással értetni, hogy szobát kérünk, mire sok «csász, csász» után egy szép erkélyes szobába vezetett.

Ez a város tulajdonképen semmi orosz színezettel nem bír; ha nem látnók orthodox templomainak színes feleleit a görbe keresztelkekkel, igazán azt hihetnők, hogy a magyar Álföld egyik nagyobb városában vagyunk. Egyben mégis van különbség. Az oroszok nagyon szeretik a fákat, kerteket; van hozzá helyük elég, hát be is fásítják azt, a mit lehet; de úgy látszik, az éghajlat nem alkalmas a virágok tenyészésére. A legszebb parkokban is satnyák a virágok.

Ha Oroszországban vagyunk, tapasztalhatjuk, mily élethíven, mily közvetlenül irnak a nagy orosz írók. Hányszor gondoltam egy kertben, templomban vagy társaságban, hogy «itt már voltam, ezt már láttam és átéltem» s csak gondolkodás után jöttem reá, hogy ez a nemesi kúria Turgenyev rajza, az a lisztes molnári Tolsztoj egyik alakja, s az a gondozott külsejű, bodros hajjú fiatal gavalér maga Anyegin. A botanikus kertben van Puskin szobra. Csaldóva fordultam el tőle, mert az én ideálom oly buta, kimeredt szemekkel, semmitmondó arccal nézett le reám piedadestáljáról, hogy kétszer is elolvastam az aranyos betűket: Puskin 1826—1885. Láttam a háznak a helyét, hol száműzötten élt s szomorúan gondoltam rá, mily óriási büntetés lehetett e felvilágosodott szellemnek ebben a környezetben tölteni el életét.

Beültünk egy nyomorúságos kis járműbe, hogy szemlét tartunk a város nevezetességei felett. Néhány orthodox templomot akartunk megnézni. De azért-e, mert egyáltalán nem tudtuk magunkat a kocsisal megértetni, vagy tán mert a város legnagyobb nevezetessége a lutheránus templom, — a kocsis ez utóbbihoz vitt bennünket. Gyönyörű kis kertben állott meg velünk, egy folyondárokkal befuttatott ház előtt leugrott s jelenté, hogy megérkezünk. A kertben fák, bokrok közé elrejtve, csinos kis templomot pillantottam meg. Nagy áhitattal néztem a tetejére, majd le a falakra, hogy valami érdekest fedezzek fel rajta, mint a hogy nézni szoktuk azokat az építményeket, melyektől valamit várunk. Se román, se bizanci stílus, sem e vagy ama század, de még görbe keresztje sincs! Akkor hát miért vagyunk mi itt? Míg így elmélkedtem, férjem egy aggasztással tért vissza a folyondáros házból, ki galambosz hajjával, erőteljes, magas alakjával, jóságos szemével, mint valami jelenség állott előttem. Mikor megtudtam, hogy ez egy valószínűs lutheránus hittérítő, ki már 30 év óta 589 zsidó-család fejére öntött keresztvizet, rögton tisztában voltam a helyzettel, hogy itt ő a nevezetesség és nem a templom. Szinte elbűvölt ez a jóságos lben-fejű pap, ki egy kiszáritott mocsár helyére varázsolta az egyszerű kis templommal együtt ezt a paradicsomot. Meghitt bennünket másnapra egy zsidó keresztelőre s férjemet — kinek első dolga volt az orgonát megpróbálni — fölkerlte, hogy az ünnepélyen valamit játszszzék. Mint a legjobb barátok váltunk el s jöttünk össze másnap a nagy templomi ünnepen.



Berenzei Kováts Géza amateur főlvétele.

KIS-OROSZOK BESSZARÁBIÁBAN.

A zsidók itt inkább praktikus szempontokból, mint buzgalomból térnek át, mert a zsidó hitfelekezeten levők nem viselhetnek állami hivatal, házat sem vehetnek. Ezért az előttünk lefolyt ünnepély sem gyakorolt reánk valami mélyebb benyomást. Annál kedvesebb volt utána az a szives, kellemes fogadtatás, melyben bennünket a ház úrasszonya részesített. Összebarátkoztunk és rövid kiszenevi tartózkodásunk alatt egy uzsonnára is vendégei voltunk az egyszerű, kedves kis paplaknak. Jól ismerjük mi az orosz íróból ezeket a kedves orosz uzsonnákat, mikor a fényesre kicsiszolt szamovár gözölög a tiszta nyári ebédelőben, mely tele van rakva muskátlival és mályvával s a ház úrnője kivánság szerint forró csajjal vagy kávéval szolgál vendégeinek.

Barátságos emlékekkel mondtunk harmadnap istenhözadót Kiszenevnek s újult erővel mentünk neki Besszarábia másik, még nagyobb és még kietlenebb pusztaságának. A táj ugyanaz, azonban a Dnyeszter környékét elhagyva, legelőnyire gyepen folytattuk útunkat. Pár száz méter különbség jobbra vagy balra, mindegy volt gépünknek; ha nem esik az eső, nem éreznünk az út hiányát, de mit csináltunk volna esős időben? Bendery, ez a roppant nagy falu, a hol sem cigány, sem orosz nem lakik, csak zsidó, az eddig látott fészeken is túlzott piszok dolgában. Utcáját ellepi a magas tövis s még vendéglője sincs, csak korcsmája, mely magát «Grand Hotel»-nek nevezi! Mielőtt a városba beértünk, három vagy négy felborult szénászerket találtunk; lefotografáltuk, s eme fényképük mint hamisítatlan «besszarábiai csendélet» szerepel emlékeink között.

Átkelve a Dnyeszteren, e hatalmas, széles folyamon, a mely homokos ágyában nagy kanyarulatokat téve, lassan hömpölyög tova, egész gyönyörűséggel néztük azt a nagyszerű panorámát, melyet a másik oldal, a benderi magaslaton lévő vár, teljesen ép, szabályos falaival nyújtott. Hogy utunk folytatása mit rejt, azt körülbelől leolvashattuk a mappáról, mely ugyanazt a képet mutatta, a mit már jól ismerünk. A számtalan mezei utak ismétlődtek, a dombok megsokszorozódtak, az elhagyottságot, a zajtalan pusztaságot fokozottan élvezhettük. S mindezt egy nagyon kellemetlen dologgal összekötte. A folyam balpartján ugyanis repülő hangyák milliója követte kocsinkat, rátapadt arczunkra, kezeinkre s nyakunkra, sőt maszkjainkra is, melyek nélkül ezúttal igazán teljesen lehetetlen lett volna útunkat folytatni. Gyötrelmesnek mondhatom azt a pár órát, a melyet így eltöltöttünk s valódi szabadulásként üdvözlöttük a naplementét, a mely elűzte ezeket a kellemetlen állatkákat.

Tyraspoltól kilenczven kilométernyire van Strassburg, a német gyarmatosok legnagyobb faluja s nyomon követeknek egymás után Mannheim, Baden, Ackermann, Freudenthal és Slobodienska, megannyi virágoskertjei e vidéknek, a legbecselesebb, legmunkásabb szász telepítvényesektől benépesítve. Különös: hogyan kerültek ezek a németek gyümölcsfáikkal, veteményes kertjeikkel, alacsony falkertéseikkel, ó-német házaikkal ennek a rengeteg elhagyott orosz pusztaságnak a kellő közepébe? Nem vagyok németbarát, de azután a sok nyomorúság, piszok, elhagyatottság után, a mit eddig láttunk Besszarábiában, kimondhatatlanul jól esett egy ilyen derék munkás néppel találkozhatni, melylyel beszélhettünk, megérthettük magunkat, kik szívesen láttak, s kik már tudják, hogy kocsinkat nem az ördög hajlja.

Miután a vízmosásos dombokon nagyon elővigyázóknak kellett lennünk s csak lassan haladhattunk előre, késő este volt, mikor elértük Mannheimot, honnan Odessza még 60 kilométernyi távolságra van. Gépünk hangjával felvertük az egész békés falu népét s az Obmann (bíró) és felcsér (orvos), miután jól megvacsoráltak bennünket s elmeslétek nekünk minden dolgaikat, egész szeretettel tartóztattak a maradásra. De mi mégis tovább mentünk, tovább az idegen, sivar tájékokra.

Kováts Géza.

## GABONA-MŰVELÉS AMERIKÁBAN.

A kenyérnek, melyet Európa eszik, jórésze egykor ott ringott aranykalászként az amerikai rónákon. Ebből látni legvilágosabban, mit jelent a világ számára Amerika, s különösen az éjszakamerikai Egyesült-Államok gabonatermelése. Mert a mi képünk, melyet legelőször erről a hatalmas fiatal államról alkotunk, téves, vagy legalább is egyoldalú: gyáraktól, milliós városoktól borított térségeket áll előttünk, át meg átszelve vasutakkal s alig nyúlva valahol szabad területet, természetes eredetiségében megmaradt tájképet. A hűszemeletes ház s a hozzátartozó városi láрма mellett, melyben a legtöbb európai Amerika képét látja, elfeledjük, hogy az oceánon túli földrés óriási területein ép úgy ring a kalász és pitypalatlyol a fűr, mint a mi magyar alföldünkön.

Igaz, ez az európaiaktól kevésbé ismert nyugati államokban van így. Nemrég ezeken a tájakon, Dakotában, Kaliforniában, Utahban, Idabóban s még egy csomó más államban a földnek nem volt értéke s a ki akarta, annak adották. A lakosság ma is gyér s a mi, van majdnem kizárólag földműveléssel és pedig gabonatermeléssel foglalkozik. S ez a kevés ember oly sikeres munkálkodást fejt ki, hogy ma ezeken az óriási területeken nincs miveletlen terület. Minél kevesebb munkával minél több értéket termelni: az amerikaiknak ez a főelve itt is érvényesül.

Az itteni óriási gazdaságok tulajdonosai nagyjából a kelet nagyvárosaiban, különösen New-Yorkban laknak s birtokuk kezelését egy igazgatóra bízzák. Egy ilyen igazgató aztán majdnem katonai szervezetű gazdasági személyzetnek parancsol. S ez az egész emberhad, mely

itt együtt él, a lehető legpompásabban, európai gazdaságokban soha fel nem található kényelemmel van ellátva. Nagyon tágas, egészséges házakban lakik az igazgatótól kezdve le a béresekig mindenki. Külön szakácsok főzik telenyáron az ételt s hűtas és kocsiha való ló oly mennyiségben van, hogy a legjelentéktlenebb embernek se kell jóformán egy lépést se tenni gyalog. Minden nagyobb amerikai gazdaság büszkesége a gépszín: a gazdasági gépek számára épített külön házak, melyeknek tanult mehanikusokból álló gondozó személyzete van. S végül állandóan működik egy központi iroda, mely a gazdaság legfőbb pontjaival, továbbá a nagy városok közötti telefonhálózattal van összekötve s így az egész világgal a leggyorsabban érintkezik.

A gabonaművelés évenként rendszeren a múlt évi szalma elégetésével kezdődik. Az Unio eme részén nagyjából a tavasi gabonát, vagyis a tavasszal vetett búzát művelik s így a következő ősznek egy csendes napján szokott erre a szalmaégetésre kerülni a sor. Nagy területekre elosztva égetik el a szalmát, mely így hamvával nagy térségeket trágyáz. Októberben aztán megkezdik a munkát. Az ekék, melyekbe négy vagy öt ló van befogva, egyszerre két barázdát nyitnak. Ez e munka 4—6 hetet foglal el. A munkások, kik itt alkalmazva vannak, nem napszámot, hanem havi fizetést kapnak és pedig 20—30 dollárt s ezenkívül ételt, lakást s mosást. Reggel ötkor reggeliznek, este hét és félkor ebédelnek s dél tájban egy órai pihenőt kapnak.

A következő évben tavasszal, rendszeren márciusban, de olykor csak áprilisban kezdődik a grubberezés, mely a szántást helyettesíti. Ezt követi a vetés, mely négy lovas és negyedfél méternyi területet átfogó vetőgépekkel történik. A vetés után gyakran a vető-gépek haladásával keresztben, sekélyen átszántják a földet, ez azonban nem általános szokás.

A vetés után a külön felfogadott munkások kilépnek a szolgálatból, melyet az aratáskor újból elvállalhatnak. A rendszeres személyzet e közben a kukorica, zab s más állattakarmány körül foglalkozik. Az aratás előtt aztán újra felszaporodik a munkás-had. Minden gazdaság rendszeren neki ismerős munkásokat fogad fel, a kik viszont szinte ismerős gazdaságokban az egész aratásidő alatt egymásután dolgoznak. Délen kezdik az aratást s az idényvel, az éres idejével együtt haladnak észak felé s így eljutnak gyakran a Red Riverig is. Ez a vándorló aratóhad útjának jórészt az amerikai vasúttársaságok ingyen kocsiain teszi meg s így a munkások mozgó életmódja nagyon kevésbé kerül. Nyári keresményüket pedig télen mint jó módos polgárok a nagyobb városokban, St.-Louisban, St. Paulban, Chicagóban, Milwaukeeben költik el. S ez a jómód nincs ellentétben nyári életmódjukkal, mivel ekkor is, mint arató-munkások, a lehető legjobb ellátásban részesülnek. Egy arató munkásnak napi táplálkozása másfél koronába kerül, a mi tekintve az élelmiszereknek ily vidéken való óriási olcsóságát, érthetővé teszi a következő, rendszeres arató-munkás életrendet: konzer-vált marhabús, angol burgonya, beszórt disznóhús, zöldborsó, thea, kávé, tejszín, sajt s mindenféle sütemény.



Berenzei Kováts Géza amateur főlvétele.

NÉMET FALU BESSZARÁBIÁBAN.

Egy rendes aratás körülbelül tizenkét napig tart s július vége felé kezdődik. A nagyobb gazdaságok ilyenkor száznál több pótmunkást is fogadnak fel, a kiknek hetenkint körülbelül 60 koronát fizetnek. Az aratást három-négy lóval húzott aratógépek végzik, melyek a kalászkákat balra dobják, honnan aztán a munkások keresztetbe rakják. Négy lovat többnyire csak a nedves időben használnak: rendszeren elegendő három. Ezeket a dolgozó állatokat takarók védik a nap és a moszkító-legyek ellen. Nemrég Kaliforniában egy új óriási aratógépet próbáltak ki, melynek kaszáló-része maga 16 méter széles. Ez a külön gézzel hajtott aratógép levágja a kalászt, kicsépli belőle a magot s zsákokba gyűjtve veti ki magából.

Az aratás utolsó napja egyszerűsödik a cséplés első napja. Minden cséplőgép körülbelül harmincz embert alkalmaznak, cséplőgép pedig sok van. Az amerikai ember ugyanis úgy gondolkodik, hogy egy esős nap a gabonának többet érthet, mint a mennyit akár tíz cséplőgép értéke is képvisel s ép ezért annyi gépet vesz, a hányat csak bír. A sietség a cséplőgépek körül oly nagy, hogy a munkások még étkezésüket is a gép mellett, munkájuk közben végzik. A szalmának egy részét a gépek fűtésére használják, a másik részét elégetik a mezőn.

A cséplés után a kész zsákokba rakott búzát a vasút mentén levő eleveátorokhoz szállítják. Minden egyes kocsit, mielőtt tartalmát a wagonok befogadnák, külön e célra szerkesztett mérlegekkel megmérnek. A nyugati államok gabonájának legnagyobb része Minneapolisba, Minnesota állam fővárosába kerül, mely Amerika malomiparának központja. A hengermalmoknak különösen ez a hazája s innen kerül ki a legtöbb liszt, melyet Anglia, Dél-Európa s az angol gyarmatok elfogyasztanak.

#### A VÁSÁRCSARNOK HAJNALBAN.

A későn kelő fővárosiak nem is sejtik, hogy milyen mozgalmas élet van a vásárcsarnokokban és azok környékén kora hajnalban, midőn ők még javában aluszszák az igazak álmát, ha csak azok nem bírnak erről tudomással, a kiknek ekkor kezdődik az este s az éjjeli kávéházól illyentájt botorkálnak hazafelé a néma, néptelen utcákon.

Különösen a központi vásárcsarnok körül ilyenkor nagyon mozgalmas az élet s a hold is, a mint lebukik ott valahol a budai hegyek mögött, mintha esudálkozva pillantana a lámpák fényében furdó hatalmas vashidra, pompás palotákra, melyek környékén valóságos falusi jelenetet lát, mintha egy darab vidéki vásártér szakadt volna oda mindenestől.

Egymást éri a sok falusi, pusztai kocsi, meg rakodva mindenféle kosárral, zöldséggel, gyümölcsesével, meg pergő nyelvű kofával, a kik — a mennyire férnek — maguk is oda kuporodnak a rakott kosarak közé, várva, míg a sor portékáikra kerül, hogy betakaríthassák azokat a vásárcsarnok hatalmas boltzatai alá, vagy egyszerű pinézéinek telhetetlen gyomrába.

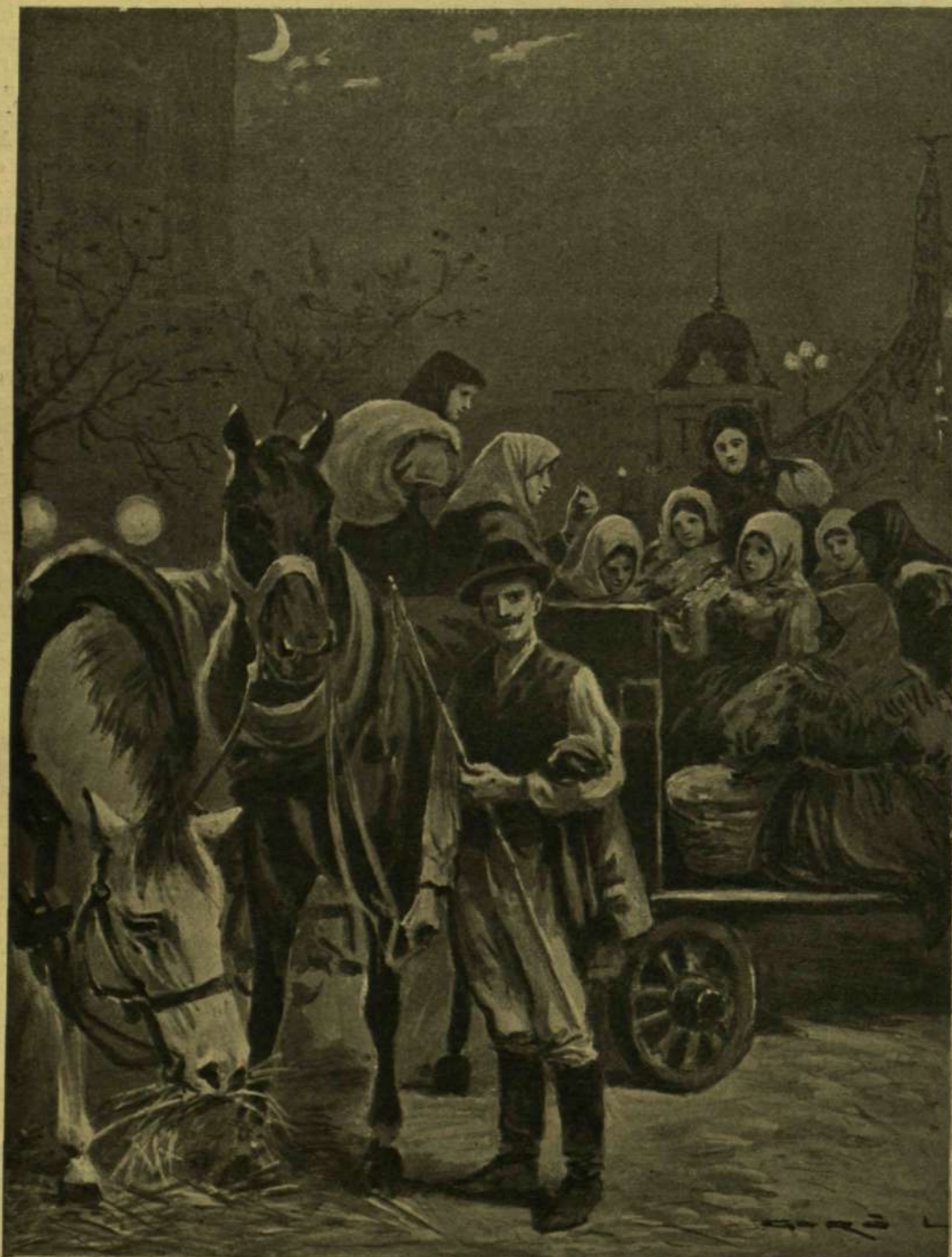
Még este valamikor megindultak ezek a kocsik és a derék, fáradhatatlan fejéreselédek

valamelyik falúból, vagy a világ haladván — tán a vasútról szállítják ide a portékát; elég az hozzá, hogy mindennek már kora reggelre helyén kell lenni, szépen berakva, elrendezve: ha majd jönnek a nagyságák s a «kisasszonyok» vagyis szakácsnők, készen találjanak mindent.

Mire pedig megvirrad, már akkorára az utezasprók, a vásárcsarnoki szolgák tisztába hoznak mindent s a hét-nyolcz óraker arra sétáló fővárosi polgár már nyomát sem találja annak a sajtáságos falusi életnek, mely kora hajnalban ott zsiibogott.

#### EGYVELEG.

\* A dél-afrikai arany- és gyémántbányákban állandóan 60—70 ezer ember dolgozik. A munkaidő naponként tíz órára terjed.



HAJNALBAN A KÖZPONTI VÁSÁRCSARNOK ELŐTT.

Goró Lajos rajza.

\* Egy közönséges vasúti mozdony átlag kilencszáz lörejtű, az úgynevezett villámvonatok mozdonyai azonban még sokkal erősebbek.

\* **Kínai udvariaskodás.** A világ legudvariasabb embere kétségkívül az előkelőbb kínai. A látogatót háza küszöbénél egy csésze teával fogadja. Míg a vendég helyet nem foglal, a házigazda annak jobb oldala mellől a világról sem távozik és le sem ül. Az első csésze tea után egy szolgáló lép a szobába, mindkét kezében egy-egy csésze teát tartva. A jobb kezében tartott csészét a vendégnek, a másikat urának nyújtja át, ezután pedig tenyerét szívéhez szorítva, azt akarja kifejezni, hogy urához hű akar maradni, a vendéget pedig tiszteli. Ezt a második csésze teát a vendég teájának nevezik s hamar meginni annyit jelentene, hogy a látogatót nem akarják fejteni, a mit a házigazda nagy sértésnek tartana. Mihelyt a vendég a csészét szájához emeli, a szolgáló rögtön a vendég hordszékéért futnak elő. Így tehát a csészéhez akkor kell nyúlni, ha csakugyan indúlni akarunk. A kínai mindenképp a vendégre korát kéri. — Hogy vannak tisztelt fogai? — vagyis hány éve már, hogy azokat használja. Ezután a látogató

gyermekeinek számát tudakolja, valamint azt is kérdezi, vajjon szülei a házban vannak-e még — vagyis élnek-e? — A vendég feleségét azonban semmi szín alatt szóba hozni nem szabad, mert ez kínai fogalmak szerint illetlenség volna.

\* **A barodai fejedelem,** ki Indiából a koronázási ünnepélyekre Londonba jött, a lordmayor díszlakomáján olyan gyémánt, rubint és smaragdokkal kirakott kardot viselt, melynek értékét hatodfél millió koronára becsülik. Ennél értékesebb kardja a világ senkinek sincsen. A pérza sah, a czár és a török szultán díszkardja mindössze alig egy millió koronát érnek.

\* **A különféle drága szőrmék** oly módon való összeváráshoz, hogy a szélek egymástól el ne álljanak, a zulu nők értenek. Egy elsőrangú londoni szőrmearúház közelebb tíz zulu nőt akart erre a munkára szerződtetni, de egyikük sem volt hajlandó hazáját elhagyni.

\* **Furcsa végrendelet.** Ezelőtt negyven évvel Bredwalt nevű párisi sakkjátékos végrendeletében meghagyta, hogy csontjaiból sakkfigurákat készítsenek s e célra nagyobb összeget rendelt. Általános örökösül pedig azt a hölgyet nevezte ki, kit halála után Franciaországban a legjobb sakkjátékosnak tartanak. A párisi sakkklub a díjat Trebelli Antonia kisasszonynak, a híres énekesnőnek ítélte oda, kinél jobb női sakkjátékos most nem ismernek. Trebelli kisasszony a több millióra rugó hagyatékon kívül még a Bredwalt csontjaiból készült sakkfigurákat is megkapta.

\* **Gépzenekar.** Müller Bruce chicagói orvos az ismert automata-zeneékek mintájára egész zenekart készítettett tizenegy életnagyságú alakkal s a megfelelő hangszerekkel. Az alakok belsejében levő gépek nemcsak a zenét adják elő, de minden egyes alakot megfelelő mozgásba hoznak úgy hogy egyszerre látjuk és halljuk működésüket, mintha élnének. Összesen mintegy 3000 automata-hangszer van a gépekben 60 négyzetcentimétertől egy fél négyzetméter nagyságig s legalább 6000 billentyű. A zenekar játékos alakokon kívül van egy női karmester alakja is. A rendkívüli szorgalommal és ügyességgel készült zenekar Chicagóban nagy felhajtást keltett és Európába is el akarják hozni hangversenyek rendezésére.

\* **Veszteségek a lövészeken.** A londoni lovaregylet adatai szerint a lövészeken évenként 1200 millió koronát vesztenek el. Ebből 240 millió az angol versenyekre, 480 millió Ausztráliára, a többi pedig egyéb államokra esik.

\* **Saját haláláról írt tudósítást** Donzelott Mátyás párisi hírlapíró. Egy városi zavargás alkalmával a Pantheonnál írta jelentését s barátaival küldötte el a laphoz. A rendőrség lövésekor őt is golyótalálta s midőn az orvos segítségére sietett, felkérte őt, hogy előbb írjon egy pár sort tudósításához: «3 óra 20 perc. A rendőrség lövésekor három sebesültek meg és egy férfi meghalt». «Ki az a halott?» kéri az orvos. «En magam!» felelte a hírlapíró, de többet már nem tudott szólni s nem sokára csakugyan meghalt.

\* **Az eddigéig ismert legnagyobb gyöngyöt** ezelőtt néhány héttel egy lancingen-i szegény halász felesége találta véletlenül egy kagylóban. A körte alakú 1/4 hüvelyk hosszú, rózsaszínű gyöngyöt egy chicagói kereskedő 72 ezer koronára vette meg a halásztól. Most pedig 400 ezer koronát ígérnek érte a megnyertéért azonban tulajdonosa nem akarja eladni.

\* **Az angol kormány** tagjainak fizetése egy évre összesen 2.400.000 koronára rüg. A legnagyobb fizetést, 480 ezer koronát, az írlandi alkirály húzza, a pénzügyminiszter fizetése 192 ezer korona, a többi miniszteré egyenkint 120 ezer korona.



ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZOBRA PÖSTYÉNEN. — Jankovics Gyula szobornéve.

#### ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZOBRA PÖSTYÉNEN.

Az Erzsébet királyné iránt érzett kegyelet legújabbán a kies Pöstyén fürdőben állított emléket, fehér márvány mellszobrot. A természetet annyira szerető királyné szobra e hó 10-ike óta ott áll a fürdő parkjában, százasok hársfák között.

A márvány mellszobor egyik legjobb fiatal szobrászunk, Jankovics Gyula műve, ki a budapesti esküteri hid budai fejéhez a Gellért-szobrot is készítette. A királynét ifjabb éveiből tünteti föl, az 1867-iki koronázásból emlékeztet kepei után, magyaros ruhájában, diadémel fején, lehulló fátyollal. A sötét háttérből szépen kiválik a szobor s a természetadta környezet hangulata egészíti ki hatását. Nem régebben a polna állt itt, de leromboltatván 1899-ben, ott találtak legalkalmasabb helyet a szobornak.

Közadakozásból emelték a szobrot. A szoborbizottság elnökségében egész buzgósággal fáradozott dr. Fodor Kálmán, szül. Berchthold Jozefin grófnő. A leleplezés aug. 10-én, napsugaras, szép időben, a fürdővendégek és a környék nagy részvételével ment végbe. A gödöllői Erzsébet-szobor női szoborbizottsága is képviseltette magát gróf Ráday Gedeonné vezetése mellett. A szoborbizottság vendégszeretőleg gondoskodott a küldöttségek fogadásáról.

Istentisztelettel kezdődött az ünnepély, mind a r. kath. kápolnában, mind a protestáns imaházban. Aztán a parkba vonult az ünneplő gyülekezet, melyben ott voltak többek közt Kramolin Viktor nyitrai főispán, Markhot Gyula alispán, gróf Grevenitz lovassági tábornok, Kittenberger esztergomi kanonok. A Szózat éneklése után Práznovszky József plébános hazafias szellemű beszédet mondott, miközben lehullott a lepel a márványszoborról. Gróf Erdődy Ferencz nevében Terstyánszki Lajos jószágigazgató átvette a szobrot, melyre Könyves-Tóth Kálmán debreczeni lelkész a magyar fürdővendégek, dr. Alexander Bernát a Tudományos Akadémia, dr. Rauh közigazgatási ügyvéd a németországi fürdővendégek, Fodorné Berchthold grófnő a szoborbizottság és Semsey Mariska, az Operaház tagja a magyar nők koszorúját tette le a szobor talapzatára. Délben lakoma volt, este pedig díszelőadás a nyári

színházban Semsey Mariska közreműködésével. A színházi előadás után díszmenetben Mátyás király vadász-felvonulását mutatták be a fürdővendégek közreműködésével. A menetet Pécsi Kálmán, a Vígsház rendezője rendezte. Végül «Venezze Pöstyénben» című látványosság, virágcsata és tűzijáték rekesztette be az ünnepet.

Számos üdvözlő távirat érkezett dr. Fodor Kálmán elnökhöz. Gr. Piar Ede, a király főhadsegédének táviratán kívül, melyet a király meghagyásából küldött, táviratot küldtek Wlassics Gyula és Darányi Ignác miniszterek, a gödöllői és a bécsi Erzsébet-szobor bizottság, valamint számos közintézet és testület.

#### PÖLDÜNK KELETKEZÉSÉNEK KORA.

Ma már általában elismert dolog, hogy a föld keletkezése sokkal régebben történt, mint a hogy a régi felfogás nyomán hinn szokás. De azért hiában keresünk a természet-tudományi és geológiai

művekben egészen pontos számot a világ teremtésének idejére vonatkozólag. Természetes, hogy ezt a kérdést a tudósok megközelítőleg sem tartják megfellebbezhetőnek; legfőkébb a föld és a naprendszer keletkezésének idejét próbálják némileg megközelítőleg számokban is kifejezni.

Régebben ezek a számok rendkívül eltérők voltak egymástól, mert hiányzott minden megbízható számítási alap. Jelenleg azonban komoly tudósok olyan adatokra építenek, a melyek legalább a valószínűség megközelítését lehetővé teszik.

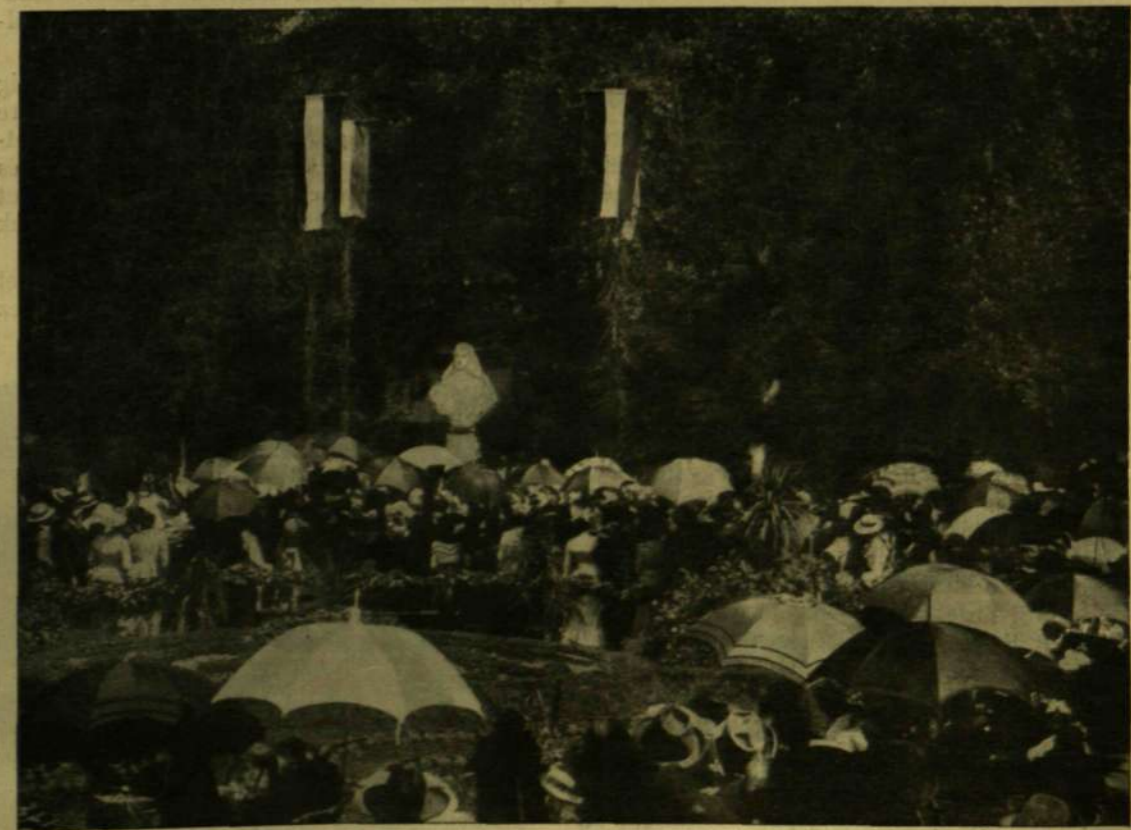
A legújabb vizsgálódók egyike Wellish angol tudós, ki az ismert Kant-Laplace-féle elméletre támaszkodva, arra az eredményre jut, hogy az a korszak, midőn a föld kérge már annyira kihűlt, hogy az első réteges leülepedések keletkeztek, 3/10-szer hosszabb időbe telt, mint

az azóta napjainkig eltelt idő. Minden geológiai korszaknak, azaz minden réteg lerakódási idejétől azt az időszakot veszi, mely alatt az egyenlítő és a föld pályájának átlagpontjai egyszer megkerülik az egész égboltozatot s ez az úgynevezett platói, vagyis nagy év. Ily módon számíttva, a föld már kerek számban kilencz millió éve, hogy megalakult, mint külön világtest. Számításai egészen tudományos jellegűek, de természetesen ő maga is csak föltevésnek tartja elméletét s egyáltalán nem állítja, hogy az említett évszám egészen pontos volna. Mindamellett kétségtelen, hogy a matematikai alappal bíró s valószínű számítás egyelőre eléggé megbízható.

Még érdekesebb Thomson Vilmos híres angol természetbúvárnak a nap korának megállapítására vonatkozó számítása. Thomson abból indul ki, hogy a nap a meleg kisugárzását következtében lassanként folyvást hűl. Mivel a nap melegének fokát megközelítőleg képesek vagyunk megállapítani s azt is tudjuk, hogy eredeti melege, midőn kodanyaga megsűrűsödött, legalább tíz milliószor nagyobb kisugárzást fejtett ki, a számításra már van némi alapunk, de ezenfelül még a kihűlés idejét is meg lehet állapítani. Mindezt tekintve véve, Thomson számítások és okoskodások eredményeként azt állítja, hogy a nap legalább 100 millió év óta sugároz ki világságot és meleget, de ez a működése még legfőkébb ötször ily hosszú ideig tarthat, de egyszerűsödik fokozatosan gyöngyl s bizonyos évmilliók múlva kevesebb lesz, mint a mennyire az embernek szüksége van.

A nap és föld keletkezésénél természetesen még sokkal későbbi az ember keletkezése, bár ez is régebb, mint a hogy őseink hitték. Ma már például egészen bizonyos, hogy a khinainak 2200 évvel Krisztus előtt egészen rendezett államuk volt; ugyanakkor már az Eufrates és Tigris partjain is fejlődött társadalmi élet mutatkozik s valószínűleg jóval ezelőtt szintén ilyen élet volt a Nilus torkolata körül is. Ezenkívül a régészeti leletek is sokkal régebbi időszak mellett tesznek tanúságot. Közép-Európában sok lelet került napfényre oly korszakból, midőn itt még sarkvidéki éghajlat volt s ezek a leletek nemcsak emberek létezéséről tesznek tanúságot, hanem azok életmódját, különösen vadászataikat, ruházataikat is híven tüntetik elénk. Ezen kor után Közép-Európának egész állatvilága átalakult, egyes fajok teljesen kihaltak vagy kiköltöztek, a mi csak hosszú időszakok lefolyása alatt történhetett meg. Az európai régészeti leletek tehát arról tesznek tanúbizonyságot, hogy az ember már sok-sok ezer évvel ezelőtt élt itt.

A tudósok újabban abban állapodtak meg, hogy Európában két jégkorszak volt s az ember már e két korszak között is élt. Valószínű, hogy



Amateur fényképek után.

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ SZOBRAK LELEPLEZÉSE PÖSTYÉNEN.



Dr. Fodor Kálmán, gróf Berchtold Jozefin, a póstyényi Erzsébet királyné szobor-bizottságának elnöke.

az utolsó jégkorszak és a jelenkor között rövidebb időszak esik, mint a két jégkorszak között. Heim zürichi tanár, ki e tekintetben kiváló szakudós, azt állítja, hogy az utolsó jégkorszak óta legalább 10,000 év telt el, de legfőkébb 50,000, s hogy a két jégkorszak a föld történetében bizonyos periodikus körjelenség, mely valószínűleg összeköttetésben áll a már említett platói nagy évről, azaz körülbelül 26,000 év alatt ismétlődik. Ha tehát kerek számokban véve 10,000 évet fejt le a legutolsó jégkorszak óta, még most fele időszakát sem értük el a legközelebbi jégkorszaknak. Pedig kétségtelen, hogy a legutolsó jégkorszak előtt már éltek emberek a földön s volt bizonyos műveltségük is. Az emberi nem keletkezésének ideje tehát 10,000 évnél sokkal régebb.

Ez magában véve igen rövid idő más élőlényekével összehasonlítva, de sokkal hosszabb, mint apáink gondolták s ha a két jégkorszakot a platói évről számítjuk, ma már az emberi nem 30—40,000 esztendő a földön. Természetes, hogy az első korszak még inkább a természetrajz, mint a történelem körébe tartozik, sőt a rendszeres történelem alig éri el a 3000 esztendőt, egyes kísérleteket nem számítva. Lesz-e még az embernek oly hosszú ideje a földi életben, mint a mennyi eddig volt, teljesen bizonytalan, bár valószínű. Mindenestre eljő az a kor, midőn ember többé nem lesz, mert a föld élete örökös változás.

## SZABÓ JÁNOS.

1835—1902.

Nagy veszteség érte a magyar református egyházat a nemrég váratlanul elhunyt Szabó János békés-bánati esperes halálával, kinek arcképét most bemutatjuk.

Az érdemekben dús egyházi férfiú esperessége öt vármegyére terjedt ki, több mint kétszáz ezer lélekkel; kerületébe esik az egész Bánság is, jobban mondva az ott szétszórt lakó magyarság, melyet az ő feladata volt községeként fölkeresni s nemcsak a hitnek, hanem a magyar nemzetiségnek is megtartani. Ezenfelül az egyházi felsőbb hatóságoknál folyton elhalmozták egyéb megbízásokkal is; az egyházkerületi, országos konventi és zsinati üléseken évtizedek óta hűségesen részt vett s mind e feladatai betöltése céljából gyakran elhagyta népes családját, úgy hogy életének egy jó részét folytonos utazásokban töltötte. Ismerték a vármegyék házain és a miniszteriumok palotáiban, mert számtalanszor fordult ide a kicsiny gyülekezetek s ezek papjai és tanítói érdekében támogatásért vagy pártfogásért. S e részben hűségesen kezére dolgozott elnöktársa, gróf Ráday Gedeon is, kivel az egyházmegyén jóformán együtt kezdte s együtt végezte pályáját — mindvégig a legtöbbször öszhangban és meghitt, igaz barátságban.

S mind e rengeteg elfoglaltság és munka, melyhez még saját gyülekezetével való elfoglaltsága is járult, nem törte meg rendkívüli kitartását, szívósságát. Egészsége, kedélye folyvást jó volt, mindenkihez figyelmes és gyöngéd,

barátai iránt odaadóan meleg érzelmű, társaságban szeretetreméltó. Ezekhez véve még megnyerő, férfias külsejét, ékesszóló előadását, higadtságát és okos életelveit: érthetjük azt a ritka közkedveltséget, melyben mindazoktól részesült, a kikkel csak valaha érintkezésben állott, valamint azt a nagy hatást, mely az ő föllépését mindenütt kísérte.

Buzgó munkálkodásáért, bokros érdemeiért sok elismerésben és kitüntetésben részesült. A múlt április havában is egyházmegyéjének gyülekezeti és papjai ezüst babérokörrel lepletek meg. A vallás és közművelődés terén szerzett érdemeiért már régóta a Ferencz József-rend lovagja volt. Mintegy tíz évvel ezelőtt a tiszántúli református egyházkerületi püspöki székre is jelölték; a választásnál azonban Kiss Áron nyert többséget. Mily közszeretnek örvendett Szabó János, arról az a nagy részvét is tanúságot tett, mely temetése alkalmával nyilvánult mindenütt e hazában, hol reformátusok laknak. Debreczenben mintegy száz lelkes kísérte ki a koporsót a Kossuth-utczai temetőbe a sok ezernyi sokaság élén.

A boldogult a békésmegyei Szeghalmon született 1835-ben. Atyja ottani mérnök vala, anyja dabasi Halász Julianna. A teológiát Debreczenben végezte, majd két évig a külföldi protestáns egyetemeken folytatta tanulmányait. Művelte a zenét és a költészetet is, névtelenül írt dalait messze földön ismerték s költeményei közül a «Vasárnapi Ujság» is többet közölt. 1862-ben Kőrösről lett tanár. 1896-ban pedig Hód-Mező-Vásárhelyre vitték papnak. 1878 óta volt esperes, régtől fogva pedig elnöke a kerületi tanügyi bizottságnak s előadója a konventen a missziói ügyeknek. Kiváló alkalmi szónok volt s különösen nevezetes az emlékbeszéde, melyet Révész Imre felett mondott és az, melyet Kiss Áron püspökké avatása alkalmával tartott. Tizenkét élő gyermeke maradt, kik között hat még kiskorú. Sz. S.

## LAKY DEMETER.

1818—1902.

A hazai művelődésnek, a nemzeti szellem élesztésének s az irodalomnak szolgálva töltötte el 84 évre terjedő hosszú életét Laky Demeter, a premontrei kanonok-rend perjele, kinek midőn most arcképét bemutatjuk, életrajzi adataiból közöljük a következőket:

Laky Demeter 1818 december 25-én született Keszthelyen. A középiskola alsó hat osztályát szülőhelyén, a bőslecséti Győrött jelesen elvégezvén, 1838-ban a csornai premontrei kanonok-rendbe lépett. A győri papnevelő-intézetben végezte a teológiai tanfolyamot. Már mint hittanhallgató Milton «Elvesztett paradicsomának» fordításával kivívta Czuczor Gergely elismerését.

1843-ban pappá szenteltetvén, három évig Szombathelyen tanárkodott. 1846-ban Túrjére helyeztette át magát s itt írta meg «A költészetnek rövid elméleti és gyakorlati rendszere és történeti vázlat» című könyvét, mely mint első magyar iskolai poétika, középiskoláink elterjedt könyve lett.

1847—48-ban Keszthelyen volt a költészet és szónoklat lelkes tanára. A szabadságharcz

alatt mint főhadnagy főleg a felső határvidéki magyarság fölkelő csapatainak szervezésében vett tevékeny részt. Ezért 1849-ben vasban tölendő nyolcz évi várfogságra ítélték. A büntetésből harmadfél évet Olmützben, másfél évet Josefstadtnban le is töltött. Fogsága idején a jeles Rómer Flórisssal s egy Neupauer nevű 20 éves ifjúval volt egy cellában. A legtöbb időt zárt ajtók mögött töltvén, társaival együtt szellemi munkával igyekezett magát elfoglalni. Itt fordította angolból Gibbon «A római birodalom hanyatlásának és bukásának történetét», mely azonban az akkori cenzura miatt kiadatlan maradt.

1854. okt. 14-én levették Lakyról a négy évig éjjel-nappal hordott bilincseket és miután a hátralévő négy évi fogságot elengedték neki, egyenesen Csornára ment, hol eleinte mint házigondnok, majd préposti titkár, a rendi növénydekek tanára, utolsó három évtized alatt pedig a rendnek perjele működött. 1887-ben a Ferencz-József-rend lovagkeresztjét, 1898-ban a rajki címzetes prépostságot nyerte. 1893. júl. 23-án ünnepelte papságának félszázados évfordulóját.

Rendi teendői mellett lankadatlanul foglalkozott a tudományokkal és az irodalommal. Művei az említettek kivül: «Irályrendszer» (1854), «Irodalomtörténet» (a Szt-István-társulat megbízásából 1861-ben), «A csorna-premontrei kanonokok rendének története» (megjelent a rend 1862. névtárában), «Irály és költészet» című munkája, mely 1862-ben jelent meg s husz éven át tíz kiadásban forgott közkezen, «Ékesszólás-tan»-a (1864) is jó iskolai könyv volt. Lucanus «Pharsaliájának» műfordításával az Akadémia dícséretét nyerte meg 1867-ben. «A női erény és méltóság irányelvei» 1889-ből való. A pápai gimnázium tanároktól 1858—59-ben szerkesztett «Ifjúsági Plutarch»-ban Szt. Norbert életét s O'Conel Dániel életrajza jelent meg tőle. Számos költeményt is írt s értekezéseket közölt a «Katholikus Szemle»ben. Egyházi és alkalmi beszédeit a Győrött megjelenő «Borromaeus» folyóirat közölte.

A boldogult e hó 2-ikán fejezte be érdemeiben gazdag földi pályáját; az a pályát, melynek folyását osztatlan elismerés követte mindenhol s melynek emléke mindig tisztelőben fog maradni.

## INCZÉDY LÁSZLÓ.

1855—1902.

Újabb költészeti és politikai irodalmunkban hivatott tehetőségével szerezte meg Inczedy László azt a részvétet, mely augusztus 10-ikén, még élte javában történt halálával oly általánosan és őszinte fájdalommal hatott mindenki-re, azokra, a kik költeményeit olvasták és politikai cikkeiből az erős, hazafias meggyőződést ismerték föl. Költeményeiben határozottan látszik a költő szép érzésében, melegségében, gyöngédségében, nyelve erejében és hallatszik a megkapó hang énekében, kitérésében.

Politikai cikkeiben az alkalom szította tűz ég, a meggyőződés tör ki és íróját a kétédes emészté. Jól ismerte politikai életünket, jogunkat; pártállásánál fogva azonban gyanakodva szemlélte. Ha a költészetre oly benső adományokkal és a poétanyelv is oly behatoló szótartással megajándékozott tehetségét szembe állítjuk a politikai íróval, ki csak

nem napról-napra belemerül a napi események bírálásába, izgatják közjogi és politikai események, sérelmek, a ki alkotmányos életünk és közéletünk medrét eléggé ismeri, de árválal haladni nem akar; ha ezeket figyelmesen nézzük és Inczedy költeményeit olvassuk mellé, észreveszük, hogy erejének gazdagágából, költészetre hivatottságából a politikai irodalom sokat felemésztett. Munkásságát újabb csaknem egészen a politika foglalta le. Száz és száz cikket írt és politikai napilapot szerkesztett. E közben írt költeményei mégis újabb lyránkban tiszta hangjukkal, közvetlen erőszel, egyéni sajátossággal tűnnek ki, s a hazafiaságot is éreztető hangon szólaltatják meg.

Az ellenzéki sajtóban Inczedy politikai cikkei közkedveltségben részesültek. Elcs hangjukat nem egyszer a bíróságok kérték számon. Költeményei — melyek utolsó időben ritkábbak lettek — erejükből, hangjukból nem vesztek el, s hazafias darabjai messze elterjedtek. A «Vasárnapi Ujság» Inczedyt ifjúságától kezdve egész szépirodalmi pályáján munkatársai közé számította.

Inczedy László 1855 december 20-ikán született Szarvason, a hol atyja gimnáziumi tanár volt. Iskolai tanulmányai nagy részét ott végezte s Budapestten fejezte be. Az irodalom terén 1878-ban tűnt fel verseivel, melyeket a «Vasárnapi Ujság»-ban, «Pövárosi Lapok»-ban és másutt adott közre. Később hirlapíró lett s az «Egyetértés»-be írta első politikai dolgozatait, majd a többi napilapokba, olykor egy nap többet is. Politikai szerepe azonban nem vágyott. Zárkózott természete a félrevonulásban találta legjobban magát s a költészet inkább kielégítette lelkét, mint a háborgó politika. Az áradó érzelmeket verseiben sem ismeri. Férfias érzésű lírai vallomások és hazafias hév az erős tulajdonai. Politikai dolgozatai több sajtóperbe keverték és 1880-ban a pragmatika sanctio ellen elkövetett ígatás miatt több havi fogságot is szenvedett. Mint a függetlenségi és 48-as párt egyik mozgékony és kipróbált publicistája 1894-ben az Ugron-párt lapjának, a «Magyarországnak» szerkesztését vette át és szerkesztette hatodfél évig. Ez idő alatt is sajtópörbe keveredett s négy havi fogságot kellett kiállnia. Szerkesztői állásától való megválása után több lapnak dolgozott s a költészethez is többször visszafordult. De már betegeskedni kezdett, testi ereje hanyatlott. Nagyon megtörte az a csapás is, hogy két év előtt elvesztette tizenkét éves fiát. Ettől kezdve rohamosan közelített szomorú végéhez.

Költői munkásságáért 1892-ben rendes tagjává választotta a Petőfi-Társaság. Költeményei ugyanebben az évben jelentek meg «Versek» címmel a «Szépirodalmi Könyvtár»-ban.

Halála nagy részvétet keltett a fővárosi írói és politikai köreiből s temetésének szomorú ünnepén meghatva álltak körül virágokkal elhangozott koporsóját s osztottak özvegye és két kiskorú árva fia keservében.

## A BUDAPESTI ÁLLATORVOSI FŐISKOLA.

Azon tudományos intézeteink mellé, melyeknek feladata bizonyos tudományok művelése, önálló búvárlatokkal továbbfejlesztése, valamint szakemberek képzése, ma már méltón sorakozik a budapesti állatorvosi főiskola is.

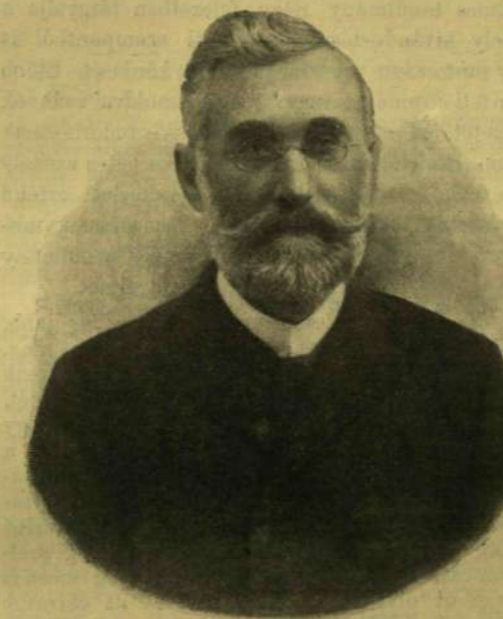
Alapját már II. József vetette meg, midőn 1782-ben a pesti tudomány-egyetem orvosi karával kapcsolatban állatgyógyintézet létesítését rendelte el. Ennek folytán az egyetemen rendkívüli tanári állás szerveztetett, melynek tanára, Tolnay Sándor, az 1787—88. tanévben meg is kezdte az állatgyógyászat tanítását, melynek hallgatása úgy az orvosi, mint a sebészi tanfolyam növendékeire kötelező volt.

Tizenkét évvel később külön állatorvosi szakiskola állítottott fel előbb nyolcz hónapos, majd egy éves tanfolyammal, olyanok részére, kik az állatorvoslással gyakorlatilag foglalkozni óhajtottak. Ezek majdnem kizárólag csekély előképzettségű emberek voltak és a tanítás is inkább csak elemi ismeretek és gyakorlati fogások elsajátítására szorított.

Az 1851. évben az iskola mint «Pesti állatgyógyintézet» a tudomány-egyetemtől különválasztottt és ettől fogva fejlesztésére nagyobb



LAKY DEMETER.



SZABÓ JÁNOS.



INCZÉDY LÁSZLÓ.

figyelmet kezdtek fordítani. A tanfolyamot két-, majd háromévéssé tették, a tanító-személyzetet szaporították, a növendékek előképzettségét fokozatosan emelték egészen a középiskola hatodik osztályának megfelelő fokra, az iskola helyiségét pedig a mai megvetem helyén állott épületbe helyezték át.

Az 1875. évben az iskola, mint «Állatorvosi tanintézet», 1890. évben pedig mint «Állatorvosi akadémia» újja szerveztetett s a tanfolyam négy évre hosszabbított meg. Időközben — 1880-ban — a Rottenbiller-utczában az iskola céljára új épületeket emeltek.

Végül az 1899. évi újraszervezéssel, melyben főre volt Darányi Ignác földmívelési miniszter buzdoklásának, — az egyszerű állatgyógyintézetből egyetemi rangban álló főiskola lett, melynek czél szerűen berendezett és jól felszerelt intézeteiben kiváló tanerők, serény önálló búvárkodás mellett, tudományos szellemben nevelik az állatorvosi pályára lépő ifjúságot.

Az állatorvosi szakoktatásnak eme gyors felendülése szükségszerű folyamánya volt az állatorvosi tudomány újabbkori fejlődésének, valamint annak a jelentőségnek, melyre az állategészségügyi rendszert az egyes országok megőzgasdagsága szempontjából az utóbbi évtizedek folyamán emelkedett.

A hatósági állatorvosi szolgálat nálunk főképen azóta nyert a közigazgatás keretében nagy fontosságot, a mióta az állatorvosi közszolgálat államosításáról szóló törvény a jelen év elején életbe lépett és közel húszáz állatorvost, mint állami tisztviselőt, állított az állategészségügyi érdekek védelmének szolgálatába. Ezek mellett azonban még sok város és község is alkalmaz saját szakértőket.

Az állatorvosi tanfolyamra most már csak gimnáziumi vagy reáliskolai érettségi bizonyítvány alapján történhetik a beiratkozás. Ez az intézkedés, mely a jelen év őszén kezdődő tanévvel lép először teljesen érvénybe, a műlthoz képest tetemesen megnehezíti ugyan a felvételi feltételeket, de jelentékenyen emelni fogja az állatorvosi kar társadalmi tekintélyét is s az eddiginél nagyobb vonzó erőt gyakorolhat a középiskolát végzett ifjúságra. Annál is inkább, mert állatorvosokban nagyon érezhető a hiány s nagyobb állami ösztöndíjak vannak, melyek a szegényebb sorsú ifjakra nézve is könnyebbé teszik a tanulást.

Az állatorvosi főiskola a Rottenbiller-utczában az 1880-ik évben újonnan létesített épületcsoportban van elhelyezve, melyhez még a Hungária-úton a múlt év folyamán épült bakteriologiai intézet is tartozik. A főiskolán tizenegy tanszék van rendszeresítve és a tanítás munkájában tizenegy tanár, négy segédtanár, illetőleg előadó s husz asszisztens és gyakornok osztozik.

## IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

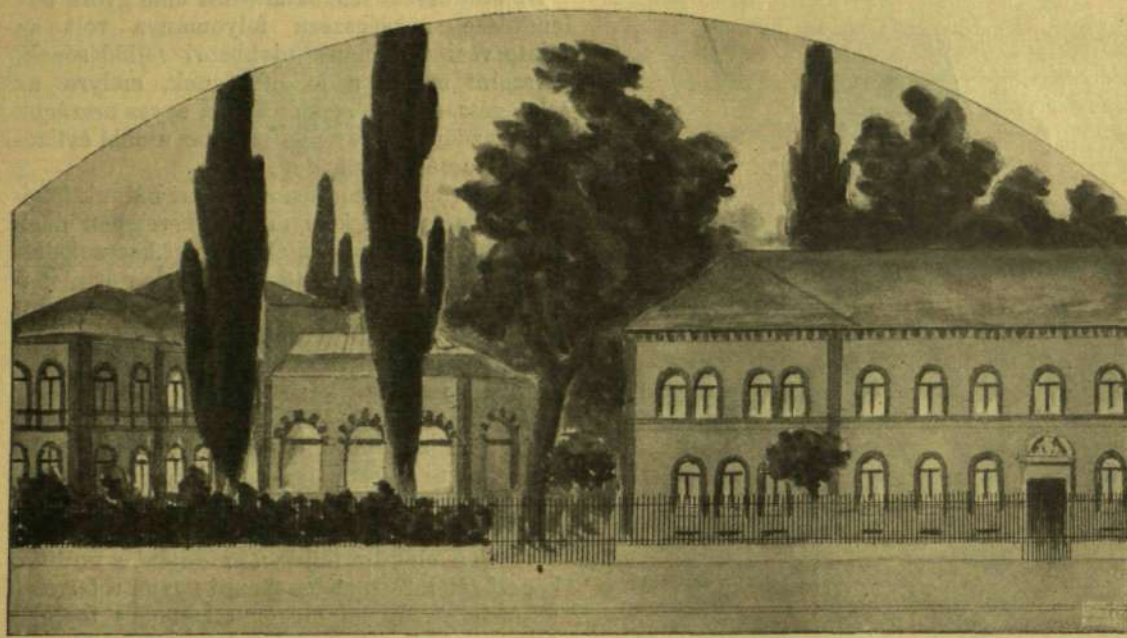
Kótai Lajos költeményei. Szatmár 1902. A csinos kiállítású kötet három részből áll. Az elsőben «énekek» címmel vallásos költemények vannak, eredeti énekek, szoltárfordítások. Igaz hit nyilvánul bennük, nagyhangú fitogtatás nélkül, a kifejezésben is egyszerűséget keresve, elég lendületes versekben, de az érzés igazi hév, megragadó ereje nélkül. A szoltárfordításokból többnyire hiányzik az, a mi a földolgozó egyike kellene, hogy legyen: a nyelv erőteljes zengése, s ezért kissé halványaknak látszanak. A második részben elbeszélő darabokat gyűjtött össze a szerző. Ezek közül sikerültebbek a moralizáló mesék, melyekben józan életfilozófia nyilvánul, sokszor elmesél, szatírára való hajlamokkal. Tréfiái közt azonban akad elcsépelet izléstelenesség is; humoros vénája pedig a szerzőnek meglehetősen vékony. Az apró verses elbeszélők jóval kevesebbet érnek, szakadozottan szerkesztett történetek többnyire, foszladozó körvonalú alakokkal, erőtlen nyelven, sokszor émeltyős szentimentalizmussal írva. A «vegyes költemények» között vannak a kötet legsikerültebb darabjai: néhány dallamosan írt, hangulatos kis lírai vers. Hangjuk, eszmekörük nem épen eredeti, nem nyit az olvasóban új, meglepő érzelmi perspektívákat, de a forma kerekességét, a rhythmus kellemes lejtését, a nyelv csinoságát nem lehet tőlük megtagadni. Egy hibája azonban, mint sok más művében, itt is feltűnik: gondolatait nem gondolja végig, mint kellene, képeit bizonytalan kézzel, homályosan rajzolja. Ilyen p. u. ez a strófa:

Mint kit a víz elragadva  
Megfogózna minden habba'  
S menedéket nem talál:  
Napok, évek úgy enyésznek,  
Itt is, ott is tört remények,  
Hantolatlan sírja áll.

A hasonlat itt csaknem teljesen értelmetlen; érezzük, hogy a kép nem állott világosan a szerző elhett képzelet s ezért a strófa második fele egészen máshova jut ki, mint a merre az eleje indult. Öntudatos, biztos kezű művészszel nem eshetik meg ilyen baleset. A szerzőben kétségtelenül van bizonyos mértéke a költői tehetségnek, erről tanúságot tesz legtöbb versének egy-egy csinos, tetszetős részlete; erősebb magabamélyedés, művészebb gond, szigorúbb önkritika mellett többre is vihetné, mint a



APÓSTYÉNYI ERZSÉBET KIRÁLYNÉ-SZOBOR LELEPLEZÉSI ÜNNEPÉRŐL. — Történelmi körkép: Mátyás király hasatérése a vadászatról.



A BUDAPESTI ÁLLATORVOSI FŐISKOLA.

mennyire e kötetben viszi. Mutatványul a következők dalt közöljük:

#### Virágok közt.

Elmerengve itt bolyongok  
Ringva-ringó virágok,  
Álmodozni tihozzátok  
Minden este kijárok;  
Ide kísér átölelve,  
Itt maraszt egy gondolat,  
S enyhe szellő sutogása  
Édesíti álmomat.

Feljeltek kérdésemmre  
Ringva-ringó virágok:  
Látjátok-e álmodokban,  
A legszebbik virágot;  
Nem szerelmet mosolyog-e  
Az ég minden csillaga  
S lehet-e a szerelmennek  
Megszakadni valaha?...

Mondjátok: a játszi szellő  
Nem lehet-e sóhajtas,  
Romba hullott boldogságért,  
Melyet visszasóhajts más? ...  
Enyhe szellő sutogása  
Nem lehet-e panaszdal,  
Mely epedez egy szív után  
Titkon ejtett panaszszó? ...

... Álmodjátok ölelkezve  
Ringva-ringó virágok,  
Álmodozni tihozzátok  
Minden este kijárok;  
Szívemben is van egy virág  
S a kinek azt neveltem:  
Rózsalánczaccal tedd raboddá,  
Mindenható szerelmem!

**Lovik Károly: Pogány doktor.** Teljesen modern tárgyú társadalmi regény: egy tudós, a társadalom átalakításáról, az emberiség megváltásáról álmodozó leányt rajzol a szerző, a ki büszkén, önmagával eltelve küzd az elismerésért, eszméi megvalósításáért, míg végre az első balsiker után — miután majd mindenkinek, a kívül közelebbi összeköttetésbe kerül, megrontja életét — kiábrándul önmagából, eszméiből s az igazi női hivatás tudatára ébred. A tárgyat sok gondnal dolgozta ki a szerző, regénye érdekes, eszméibresztő. Az alakok legnagyobb része azonban elmosódottan, néha chablonszerűen van rajzolva: az írói képzelet elvont alkotásai inkább, mint hűsből és vérből való emberek. Sok részletrajzában azonban írói erő, jó megfigyelés mutatkozik, melyek ellensúlyozzák más részek hidegségét. A regény a „Magyar Hírlap” kiadásában jelent meg.

**Vándorok, Elbeszélések.** Irta **Kabos Ede.** Művészek és értelmiségiek a kötet elbeszéléseinél hősei, kiket szenvedélyük vet ide és oda, hogy sehol nyugtot ne leljenek. Mind az, a mit a szerző könyvében élénk hat, sok tekintetben egészen az újdonság ingereivel hat, a mennyiben elvezet az értelmiség kevéssé ismert világába. Kiválik az elbeszélések közül a „Üstökös”, a szegény Wald leány, a kiből kevés tehetség, de annál több szenvedély lakik s a ki rövid, de fényes orfeumi pályán elzúlik. A könyv az Athenaeum kiadásában jelent meg, ára 2 korona.

**A székelyek kivándorlása Romániába.** Irta **Hegedűs Loránt.** Az a közérdeklődést keltett cikksorozat, melyet Hegedűs Loránt országgyűlési képviselő a „Budapesti Szemle” utóbbi füzetében tett közzé s melyről annak idején mi is megemlékeztünk, most mint külön lenyomat, könyvalakban is

megjelent. A közvetlen tapasztalatokon alapuló terjedelmes tanulmány négy fejezetben tárgyalja a székely kivándorlásnak nemzeti szempontból is nagy fontosságú szociál-politikai kérdését. Előbb ismerteti a romániai magyarság s a moldvai csángók helyzetét, aztán áttér a székelység kivándorlásának okaira. Észleleteinek eredményét „a beteg székely föld” cím alatt foglalja össze gyakorlati értékű javaslatokat tevén a bajok legzserűbbnek mutatkozó orvoslására nézve. A komoly tanulmány teljes mértékben megérdemli a közfigyelmet.

**A Természettudományi Közlöny** legújabb, 396-ik füzeté igen érdekes tartalommal jelent meg. **Kosztány Tamás** a liszt előállításáról értekezik hosszabb cikkben, elmondván az őrlés történetét, egészen a kőkorszaktól kezdve. Rajzát is közli egy kőkorszaki s egy ós római malommal. Böven ír a magyarországi malmokról s a magyar őrlési eljárásról, melyet világszerte legtekintélyesebbnek tartanak. A magyarországi malmok száma ez időszerint 20,005, melyek közt legtöbb a vízfalommal, míg szálmalom csak 712 van. Érdekes, hogy még most is megvan öt olyan vízfalommal, melyek az okiratok szerint még a XI. század elején keletkeztek. **Jablounsky József** a lisztharmat telelése körül tett saját felfedezését adja elő. **Zaitschek Arthur** arról a veszteségről értekezik, melyet a hús főzés közben tápanyagokban veszít. **Hollós László** a föld alatt termő gombák kereséséről mond el hasznos útmutatásokat, **Gabnay Ferenc** pedig a magvatlan gyümölcsökről értekezik. A május 8-iki nagy vulkáni kitörésről, a felhők magasságáról és sebességéről is részletes tanulmányt olvasunk, valamint **Biró Lajos** számok két levelét maszkati időzéséről. Ezenkívül számos apróbb közlemény is foglaltatik a füzetben. A Természettudományi Közlönyt **Wartha Vince** közreműködésével **Csopei László** és **Puszlavszky József** szerkesztik s a K. M. Természettudományi Társulat adja ki.



SZÖVETANI DOLGOZÓ-TEREM A BUDAPESTI ÁLLATORVOSI FŐISKOLÁBAN.

A BUDAPESTI ÁLLATORVOSI FŐISKOLÁBÓL.

A kuria felülvizsgáló határozatai. A Fabiny-féle határozat-gyűjtemény VI. kötete a kuria polgári felülvizsgáló tanácsának elvi jelentőségű határozatait közli az 1900 július 1-től 1901 augusztus 4-ig terjedő időtartamon belül. A gyűjtemény ezen kötetét **Gottl Ágost** kuriai bíró állította össze. A 260 esetet rövid tényállás-ismertetés előzi meg s az egész mű bő tárgymutatóval is el van látva. A kötet a Franklin-Társulat kiadásában jelent meg, ára vászonkötésben 11 korona.

**A fővárosi színházak.** A nyáron zárva volt színházak közül először az **Uránia Színház** nyílik meg augusztus 16-án. Új darabot és szemléltető képeket hoz színre „A délibábok hazája” címen. A magyar Alföld, főleg a Hortobágy bemutatása lesz ez. A hortobágyi részletekről az Uránia képes levelezőlapokat is készített s ezeket az előadásokon fogja forgalomba hozni. — A **Magyar Színház** e hó 27-ikén tartja első előadását. A többi színházak szeptember elsején nyílnak meg.

## MI UJSÁG?

\*Több felől hozzánk érkezett tudakozódásokra fölemlítjük, hogy a „*Vasárnapi Ujság*” előfizetői a „*Politikai Újdonságok*”-at mellék-lapjával, a „*Világkrónika*”-val együtt negyed-évre 2 korona, félévre 4 korona előfizetési árnak kiadóhivatalunkhoz (Budapest IV., Egyetem-utca 4. sz.) való utólagos beküldésével megrendelhetik.

**Szent-István ünnepén** a budavári egyházi körmenetet **Vaszary** Kolos főbíró vezeti, s ő tartja a nagymisét is. A szent-jóbbot az István-kápolnában a hívek egész nap fölkereshetik.

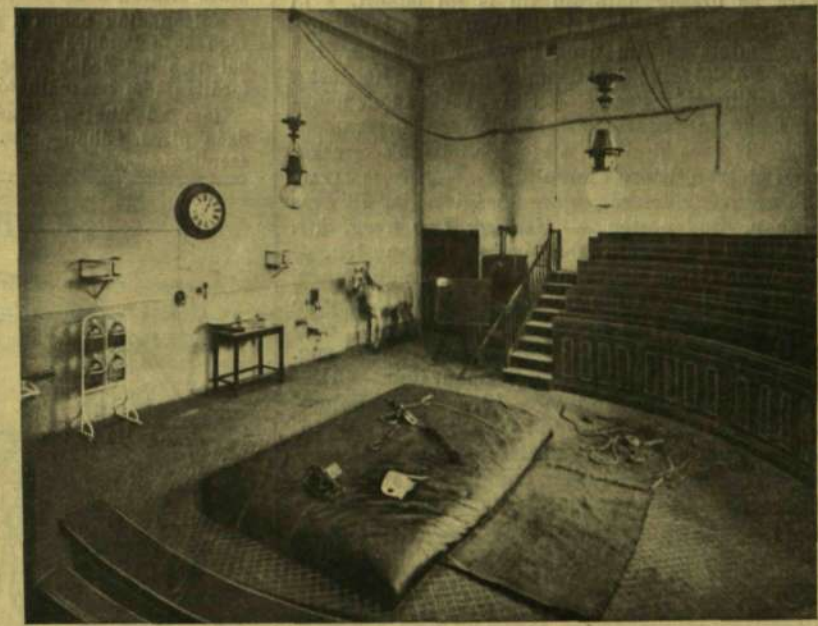
**Családi ünnep az alcuthi kastélyban.** József főherceg családjában, az alcuthi kastélyban aug. 11-ikén szép ünnep folyt le. **József Ágost** főherceg ekkor töltötte be 30-ik évét és e születési évfordulót József főherceg és családja megünnepelte. Reggel a kastély kápolnájában mise volt, melyen a főhercegi családon kívül részt vettek az egész uradalom tisztviselői, valamint nagyszámu előkelő közönség. Este a kastély pompás parkjában, a hol lakoma volt, fényesen kivilágították. A bierei cigánybanda a lakomán folytonosan magyar nótákat játszott. Közben tűzijáték is volt s rövid időközben egy-egy mozsárlövés dördült el. A kedélyes mulatságot, nagy közönség nézte végig.

**Erzsébet királyné szobra Bártfán.** A *bártfai* fűrdőben, mely Erzsébet királyasszonynak kedves tartózkodási helye volt, szobrot állítanak emlékének megörökítésére. A szoborbizottság elnöke dr. **Bárdossy Jenő**, Sáros megye főispánja. Az első hetekben már 7000 korona gyűlt össze. A szobor, a melyet **Donáth Gyula** készít, a királyné volt lakása: a Deák-fogadó előtt, a fűrdő legészesebb sétatálya fog állani. Talapzata hármas moha-lépcsőből kiemelkedő márványtömb, azon lesz a királyné bronzból öntött ülő alakja. ugyanaz, a mely a budapesti Erzsébet-szobor pályázaton díjat nyert.



ÁLLATTENYÉSZTÉSI GYŰJTEMÉNTÁR.

A BUDAPESTI ÁLLATORVOSI FŐISKOLÁBÓL.



SÉBÉSZETI TANTEREM.

**Lenau ünnepe.** A torontálmezei Csatád községben augusztus 13-án szép ünnepel ülték meg a jeles német költőnek, **Lenau** Miklósnak századik születés-napját. A költészetben magyar eredetű oly sokszor valló költő érzését visszhangozta az ünnep is, melyen a magyar kormány is képviseltette magát és megjelentek számosan a magyar írók közül. A csöndes német községben a költő szülőhelyén összegyűlt a környék is, hogy megkoszorúzza a házat, melyben a költő bölcsője ringott és letégye alapkövét a szobornak, melyre a magyar közönség oly szívesen küldi adományait.

A község utcáit, s az ünnep színhelyét fellobogózták, lombfűzékkel díszítették. A szülőházat már régebben emléktáblával jelölték meg. A házban a költőre vonatkozó tárgyakból külön szobát is rendeznek be. Jelen volt **Gulner Gyula** belügyminiszteri államtitkár, **Dellmanics** Lajos torontáli alispán, **Poroszkay** mezei főügyész, a megye országgyűlési képviselői, **Rákosi Jenő** és **Othón** írói kör elnöke, **Kardos Albert** tanár Debreczenből mint a Csokonai-kör küldöttje, stb. Reggel zenabandajárta be a község utcáit és mozsarak durrogtak. A határnál **Anton Péter** községi bíró köszöntötte **Gulner** államtitkár, a magyar kormány képviselőjét, a község háza előtt pedig **Barthole** jegyző. Az alapköv letételét a község rendkívüli gyűlése előzte meg, melyet **Dellmanics** alispán nyitott meg, hódolva **Lenau** emlékének. **Gulner** államtitkár hangoztatta, hogy e szokatlan ünnepelés a hazafias megbecsülése, mely a haza földjéhez halálragaszkodik. Az ülés után templomba mentek, a hol **Blaskovics** Ferenc képviselő és apát mondta a misét. Erre következett az alapköv letétele. Több ezer gyűlt össze. A sváb banda a Rákóczit játszotta, az egész közönség a Szózatot énekelte. **Barthole** jegyző, mint a szoborbizottság elnöke, szölt először, köszönetet mondva a miniszterelnöknek, ki elsőnek adakozott a szoborra és megköszönte a sajtó támogatását. Utána **Herczeg** Ferenc, a jeles író, beszélt **Lenauról** és hazafiasan végezte szavait. **Gulner** államtitkár vette át a szövt, üdvözlőlvén Csatád hazafias lakosságát. Kívánja, hogy a szobor hirdesse e vidék hazafiasát és jövőbe vetett hitét. Ezután letétele a szobor alapkövét. **Ehart** Imre tanító azután nagy hatással elszavalta **Lenau** „*Werbung*” című költeményét és **Stein József** temesvári táblai bíró németül mondott szép beszédet, ismertette **Lenau** életét. Az ünnepély további része a szülőház előtt folyt le. Az emléktáblát megkoszorúzták. **Herczeg** Ferenc az Akadémia, **Rákosi Jenő** a Kisfaludy-társaság és az **Othón** nevében tettek koszorút. Délben lakomára gyűlt össze a társaság, a mikor ismét hazafias beszédek hangoztattak.

Az ünnepélyről **Szöll** miniszterelnököt üdvözlő-ték. A miniszterelnök szintén táviratban válaszolta a következőket:

„Bízom hazafias érzelmeikben és a haza nevében kérem mindnyájukat, kik a **Lenau**-ünnepélyen résztvettek, hogy bár nem is anyanyelvük a magyar, tekintsék magukat mindig magyar hazafiaknak. Forrjunk össze mindannyian a magyar haza iránti szent és erős szeretetben, a közös haza boldogsága javára. Az a hazafias felfogás hassa át a **Lenau** ünnepelőket, mely **Lenau** költeményeiben megnyilatkozott, a melylyel dalaiban, bár nem magyar nyelven, de magyar érzéssel megörökítette magát.”

**Új egyetemi tanárok.** A király a budapesti tudományegyetemen dr. **Szentmiklósi** Mártont a római jog és dr. **Király** Jánost az egyetemes európai és magyar alkotmány- és jogtörténet nyilvános rendkívüli tanárait, valamint dr. **Kmetty** Károlyt, a magyar közigazgatási jog nyilvános rendkívüli és ez idő szerint a magyar közigazgatási helyettes tanárait ezen tudományzajok nyilvános rendes tanáiraivá kinevezte.

**Mátyás-kép a királyi palotában.** Az új budavári királyi palotának egyik díszhelyisége **Mátyás** király terme. A díszteremnek főképe egy nagyobb méretű történelmi festmény, mely **Mátyás** király életének valamely kimagasló eseményét örökíti meg. A képet **Benczur** Gyula jeles művészünk festi.

**A new-yorki magyar ref. templom és iskola.** New-Yorkban élő magyar református véreink anyagi erejüket meghaladó áldozatokkal templomot és iskolát építettek, hogy a messze távolban is hazai nyelven dicősrhessék az Istenet és a hazától elszakadt gyermekeiket magyar nyelven, magyar szellemben nevelhessék. A New-Yorkban élő 70 ezer magyar embernek valóban szüksége van erre a templomra és iskolára. A nemes hivatást teljesítő hajlékoknak fölépítéséhez azonban honfitársainknak szüksége van arra a támogatásra, melyet az anyaország népetől most kérnek és várnak. Kérő szavunk ne is hangozzék el a pusztában. Nevökben **Kuthy** Zoltán new-yorki lelkész és **Palóczy** Sándor főgondnok melegen hangú szózatban kéri a hazai közönséget adakozásra. A templomra adakozók sorában van **Szöll** Kálmán miniszterelnök is, a ki ezer koronát küldött a new-yorki református egyháznak. Az adományokat a címre kell küldeni: Rev. Zoltán **Kuthy**, Pastor of the Hungarian Reformed Church, 121 Seventh Street, Newyork, U. S. A.

**Történelmi kiállítás Kolozsvárt.** A **Mátyás**-szobor leleplezésekor gazdag történelmi kiállítást rendez az országos történelmi emlékei-múzeum Kolozsvárt. A kiállítást szeptember közepén fogják megnyitni. Ugyanakkor tartja ünnepi közgyűlést az országos történelmi emlékei-múzeum is. A *néprajzi* múzeum berendezése, melyet az Erdélyi Kárpát-egyesület alkotott, szorgalmasan folyik tovább. A múzeumot védője, **József Ágost** főherceg nyitja meg, **Augusta** főhercegnő pedig fölavajta az egyesület Erzsébet-lobogóját, a melyet szintén a múzeumban helyeznek el. Ha a király nem mehetne el az ünnepre, **József Ágost** főherceg fogja helyettesíteni.

**Az új országház.** A régi képviselőházból a költözökös már megtörtént az új országházba. Itt most a képviselőház üléstermét rendezik, mely ellen több kifogást tettek, többek közt azt, hogy a képviselők nem kaphatnak benne elég kényelmes elhelyezést. Most azonban, hogy az összes padsorokat felállították, kidarált, hogy a létszám nagy mértékben csökkent, megvesztegette a szemet a terem magassága. Az ülésterem jóval tágasabb, mint a régi. Az ülőhelyek is nagyobbak s a karzat alá nem esik padsor, itt tágas folyosó vezet a félkörben épített falazat mellett végig.

## HALÁLOZÁSOK.

**Bárá** **Thörmel** **Gusztáv** nyug. tábornok, a ki a monarchiának diplomáciai érdekeit többféleképen szolgálta a Keleten, régi honvéd, meghalt

**Peunában**, Görs mellett, 71 éves korában. Nagy-Szombatban szül. 1831-ben; 1848-ban mint diák belépett a magyar hadseregbe s a szabadságharcot mint műszaki százados küzdötte végig. Majd besorozták közkapitánynak az osztrák hadseregbe, hol katonai tehetsége révén csakhamar tiszt, 1867-ben pedig vezérkari százados lett. A szláv nyelvek ismerője lévén, a dalmáciai fölkelés alatt 1869-ben Kattaróba küldték a főhadiszállásra s később is többféle titkos feladattal bízták meg a Balkán-félszigeten. A boszniai okkupáció alatt különös érdemeket szerzett. Montenegróban több évig képviselte monarchiánkat, 1889-ben a belgrádi udvarhoz nevezték ki követnek. Ekkor kapta a Szent-István-rend lovagkeresztjét s ezzel bárói rangot. Közben Perzsiában is volt követ. 1895-ben vonult nyugalomba. Elhunyt alkalmából a király részvétét fejezte ki özvegyének.

**Bosostrián Nándor**, a Párisban elhunyt író augusztus 8-án temették el. A holttestet az elhunyt Théodore de Banville-utcai lakásáról délelőtt átszállították a szalézi Szent Ferenc-templomba, a hol beszentelték és azután a Saint-Quen-temetőbe vitték és ott helyezték örök nyugalomra. A temetésen több magyar és francia hírlapíró volt jelen.

**László** **Laos** nyug. tanár, régi honvéd tüzérfőhadnagy, jó katona barátja **Pető**nek, meghalt a pest-megyei Bagh községben, 83 éves korában. Régi székely családból származott; fiatal éveiben tanár volt Marosvásárhelyen s a szabadságharc kitörése alkalmakor atyjával és két testvérével együtt állt be az erdélyi honvédseregbe. Mint tüzér gyorsan emelkedett, Bem tábornok kedves parancsértisztje lett. A seregben megismerkedett **Petőfi** Sándorral, a ki barátságával tisztelte meg. **László** tanította lovagolni a költőt, a ki az erdélyi mágnessoktól pompás lovakat kapott ajándékba. **László** a világius fegyverletétel után Törökországba menekült, a hol nyelvtanítással kereste kenyerét. A kiegyezés után a fővárosban telepedett le. Később lafitó lett **Domonyi**-völgyön, mert meggyöngyült egészsége miatt kezdeni volt falura menni. Tizenhét évig tanított, aztán nyugalomba vonult.

**Mayer** **Lukács**, a vitéz boer tábornok, meghalt augusztus 8-án Brüsszelben, hol szélhűdés érte. A békekötés után ő is Európába jött s csak pár nap előtt érkezett meg. **Karlsbadba** készült, mert a hosszú háború nagyon megrongálta egészségét. **Mayer** **Lukács** nevéhez a boerok sok győzelme fűződik. Nátalban, a Tugela folyó körül vívott diadalmas csatákban majd mindenütt ott volt. **Mikor** **Joubert** fővezér meghalt, **Mayer** **Lukács**nak volt a legtöbb kilátása a fővezérségre. De mivel beteglen fektűt akkor, **Botha** **Lajos**, a ki egykor tanítványa volt, tették meg fővezérnek. Ezután a háborúban csak politikai szerepet játszott. Az angolokkal való béketárgyalásokban is részt vett és egyike azoknak, akik a békeemléket aláírták. Ép a legutóbbi napokban az angolok iránt való túlságos barátsággal vádolták. **Mayer** még csak 54 éves volt. Fíatal felesége még a háború alatt eljött szüleire Drezdába. Az elhunyt hős temetése csak akkor történt meg, ha **Botha**, **Delarey** és **Devett** megérkeztek, a mi a jövő héti első napjaiban lesz.

Elhunytak még a közelebbi napokban: **KRUCSZ** **FERENC** apátlébanos, a koronás arany-éremdekészlet tulajdonosa, életének 73. évében, Csankár-pakán, és **Oraviczában**án helyezték örök nyugalomba. — **FARKAS** **LAJOS** nyug. kir. törvényszéki bíró 53 éves korában Komáromban. — **LITKE**



